

Maaailman- kauppalehti

4/2009
+ repu-lute

*Reilun kaupan
joulutarina
Bangladeshista*

ARJET KOHTAAVAT JOULU- OSTOKSILLA

**EUROPARLA-
MENTARIKOT
HAASTATTELUSSA**

PÄÄKIRJOITUS

Joulun paras lahja

Joulukuun puoles-
sa välissä annetut
ja vaihdetut lah-
jat ovat historial-
linen tapa, joka
oli käytössä jo
antiikin Roomas-
sa. Joulun seutu
on toisten elävien olento-
jen, erityisesti heikompien
muistamista niin kristillisis-
sä kuin ennen kristinuskoa
syntyneissä perinteissä.
Muun muassa suomalaisissa
ja ruotsalaisissa perinteissä
muistettiin kanssaihminen
lisäksi myös koti- ja metsän
eläimiä. Sakari Topelius
kirjoittaa sadussaan Pellava,
että ”se joka antaa köyhille,
onnettomille ja vainotuille,

se lainaa Jumalalle” – pyy-
teettömästi toisille annettu
hyvä siis palautuu monin-
kertaisena.

Antamisen ilo on yhtä
aikaa kykyä luopua. Kan-
sansadut ja -kirjailijat
eivät ole ainoita, joiden
kertomuksissa ylpeys käy
kohtaloksi, mutta nöyryys
ja epäitsekkyys palkitaan
aina. Nykypäivänä lahjan
antamisen ilo tahtoo huk-
koa kiireeseen, stressiin ja
mainoksiin. Yksinäisille
kaikkien perhejuhlien äiti
on pahimmillaan vuoden
ahdistavin päivä.

Lääkkeeksi kaupalli-
sen joulun aiheuttamaan
ahdistukseen tarjotaankin

nykyisin helppoa kulutta-
mista: tilaa servietit ja muut
tykötarpeet netistä, osta
ruoat eineksinä, ”googlaa”
lista helpoista joululahjoista,
hanki joulusiivous kotitalo-
usvähennyksellä. Rasitteeksi
muuttunut toisten muista-
minen voidaan ulkoistaa
jonkun muun hoidettavaksi.

Vanha sananlasku väit-
tää, että tieto lisää tuskaa.
En käy kiistämään sen oi-
keellisuutta, mutta on syytä
muista, että tieto voi tuoda
myös mielihyvää. Myös reilu
kauppa nojaa osin siihen,
että tieto oman toiminnan
myönteisistä vaikutuksista
maailmassa luo hyvää miel-
tä. Tämä on toki pääasiassa

kuluttajan näkökulma, sillä
tuottajapäässähän kyse on lei-
pänsä ansaitsemisesta – niin
reilussa kuin epäreilussakin
kaupassa.

Olkoon oma toimintam-
me siis tämän joulun paras
lahja.

Teille, hyvät lukijat, toi-
votan hyvän mielen antami-
sen iloa niin jouluun kuin
tulevaan vuoteenkin. Emme
varmaksi tiedä, mihin suun-
taan kiristynyt talous meitä
ensi vuonna vie ja minkälais-
ta politiikkaa tämän lama-
kauden aikana harjoitetaan.
Varmaa on kuitenkin se, että
toisistamme ja varsinkin hei-
kommassa asemassa olevista
huolehtiminen maksaa aina

itsensä takaisin. Kuka tietää,
koska istumme itse ”pöydän
toisella puolella”. Kuinka se
toinen sanonta meneekään
– ihmisen arvon näkee
hänen tavastaan kohdella
lähimmäistään.

Anastasia Lapintie
Päätoimittaja

P.S. Tänä vuonna Maailmankaup-
palehti on tehnyt teemakohtaista
yhteistyötä jakelun osalta ympäristö-
järjestöjen, reilun kaupan markkinoi-
den, Opetusalan ammattijärjestön ja
eri kirkollisten toimijoiden kanssa.
Jos sinulla on taustayhteisö, joka on
kiinnostunut yhteistyöstä kanssamme
ensi vuonna, ota ihmeessä yhteyttä.

Tässä lehdessä ilmestyy myös viimei-
nen Repu-liite. Repu-liitettä on julkais-
tu Maailmankauppalehdessä vuodesta
2003. Nyt Repu siirtyy sähköiseen
jäsenkirjeeseen. Kiitos yhteistyöstä ja
menestystä jatkossa!

SISÄLLYS

**Joulu on antamisen
ja vastaanotta-
misen aikaa. Lue
bangladeshilainen
joulutarina sivuilta
4-6**

**Mitä mieltä Suo-
men europarlamen-
taarikot ovat reilun
kaupan lobbauk-
sesta? Lue lisää
sivuilta 8-9**

- 3** Ajattelin toisin: Loppuvuoden mietteitä
- 3** Poliittinen pilapiirros: Ares
- 3** Tapahtumakalenteri
- 4** Jouluinen kuvakertomus Bangladeshista
- 7** Kristilliset järjestöt reilun kaupan alullepanijoita
- 8** EU:ssa valvotaan myös reilun kaupan etuja
- 11** Repu-liite
- 14** Pikakahvia bioenergialla
- 15** Merkillisiä uutisia? Osa II
- 16** Ratkaiseeko raha terveysongelmat?
- 17** EU – (kahdenvälisen) kauppapolitiikan maailmanmestari
- 18** Ruokaa reilusti: Suklaan lumoissa
- 19** Arkien kohtaaminen: Lovely, Bertta ja kauppakassien tarina
- 20** Reiluja uutisia
- 22** Reilun kaupan seurakunnat
- 23** Kehityspolitiikka: Kirkot ihmiskaupan vastaisessa työssä
- 23** Maailmankauppalehti 25 vuotta sitten
- 24** Reilun kaupan toimijat

**Maailman-
kauppalehti**

+ repu-liite 4/2009

→ www.maailmankaupat.fi/lehti

Maailmankauppalehti on reilun kaupan eri-
koislehti, joka on ilmestynyt vuodesta 1984.
Lehden tarkoituksena on lisätä suomalaisten
kansalaisten ja kuluttajien tietoisuutta kehi-
tysmaiden arjesta, hankkimista tuotteiden
tuotantoketjusta ja -olosuhteista sekä
mahdollisuuksista vaikuttaa niihin erityisesti
reilun kaupan järjestelmän avulla.

Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Kaikki
kirjoitukset edustavat kirjoittajien omia
näkemyksiä, eivätkä välttämättä vastaa
Maailmankauppojen Liiton virallista kantaa.
Repu-liite on toimituksellisesti itsenäinen.
Julkaisun tuottamiseen on saatu ulkoasiain-
ministeriön kansalaisjärjestöjen kehitysmaa-
tiedotukseen suunnattua viestintätukea.

Maailmankauppalehden vuosikerran
tilausmaksu on 10 euroa. Tilaus tehdään
maksamalla se tilille 800016-70928507 ja
kirjoittamalla viestikenttään tilaajan nimi ja
osoite. Osoitteenmuutokset voi tehdä joko
suoraan liiton toimistoon tai internetissä:
www.maailmankaupat.fi/lehti

JULKAISIJA
Maailmankauppojen liitto ry
Världsbutikernas förbund rf
c/o Saloranta, Hakatie 5 B 10,
40900 Säynätsalo
puh. 045 670 5645
www.maailmankaupat.fi
liitto@maailmankaupat.fi

TOIMITUSKUNTA

Päätoimittaja
Anastasia Lapintie
anastasia.lapintie@kolumbus.fi
045 138 5706

Toimitussihteeri

Mia Hemming
mia.hemming@gmail.com
050 361 2808

Taittaja

Heikki Sallinen
Logopolis graphic design
heikki.sallinen@logopolis.fi
050 570 0907

Avustajat

Jacque Bance, Caritas Bangladesh,
CORR Jute Works, Ann Doherty, M. Ghayasuddin,
Kati Hjerp, Laura Hokkanen, Inka-Maria Laitila,
ODAM, Charly Poppe, Kathleen Schepp,
Janne Sivonen, Tim Suwai, Terhi Ylikoski,
Mari Ylönen, Vuokko Sajaniemi, Raii Suvilahti

Paino I-print, Seinäjoki
Painos 15 000 kpl
ISSN 1455-6987

Kansi: Shaheda Begum on ompelija, joka tekee
työtä Action Bag Handicraftsissa, Saidpurin kau-
pungissa, Bangladeshin pohjoisosassa.

Tämä lehti on jaettu tilaajien lisäksi Diakonia- ja
Aamun koitto -lehtien lukijoille sekä osajakeluna
Lohjalle.

AJATTELIN TOISIN

Loppuvuoden mietteitä

Leikkelen ajatuksella erilaisesta ja toisenlaisesta joulusta. Jospa tänä jouluna en pakkaisikaan perhettäni autoon ja matkustaisi kovalla tohinalla toiselle puolelle maata, vaan rauhoittuisin kaikessa rauhassa keräämään akkuja seuraavaa vuotta varten.

Nautin kylien mutkattomasta ja kiireettömästä ilmapiiristä tavatessani maaseutukyliä asukkaita Kirkon Ulkomaanavun ohjelmamaisissa. Kuitenkin samalla tavalla kuin Suomessa, ovat ihmiset niissäkin tiukasti kiinni oman toimeentulon hankkimisessa.

Maaseudulla maatalouden ja toimeentulon kehittäminen kulkevat usein käsi kädessä.

Perusruokaturvan tukemista ja kehittämistä tarvitaan yhä ja kipeästi, kuten kaikki tiedämme. Maailmassa on lähes miljardi nälkää näkevää ihmistä. Työtä on tehty pitkään, mutta tuloksien todentaminen kestää pitkään ja kehitysaskeleet ovat usein pieniä, mutta samalla toivottavasti kestäviä.

Kirkon Ulkomaanapu yhdessä yhteis-

työkumppanien kanssa haluaa jatkaa tätä kehittämistyötä, mutta paikallisten yhteisöjen ehdoilla ja resursseilla. Emme halua olla viemässä yhteisöihin vierasta teknologiaa ja osaamista, jota niissä ei voida hyödyntää.

Kumppanimme työskentelevät yhdessä paikallisten asiantuntijaorganisaatioiden kanssa mm. uusien tuottavien viljelylajikkeiden ja menetelmien kehittämiseksi sekä tietämystä ja osaamista jalkautetaan yhteisöihin. Yhteisöissä uusien tietojen ja taito-

” Perusruokaturvan tukemista ja kehittämistä tarvitaan yhä ja kipeästi.

jen omaksuminen ei ole aina haasteetonta, mutta tulokset ovat olleet rohkaisevia.

Useassa yhteistyömaassamme hyödynnetään esimerkiksi maanviljelijöiden vertaisverkostoa, jossa annetaan sekä koulutusta että maanviljelijät itse antavat vertaistukea toisilleen vaihtaen kokemuksia ja tietoja.

Toimintamaissamme olevat pienviljelijät ovat usein samassa tilanteessa kuin maanviljelijät täällä koti-Suomessa. Elanto

on hankittava monesta lähteestä. Maatalous yksinään ei riitä nostamaan köyhyydestä, mutta ihannetapauksessa se turvaa peruselannon. Köyhyydestä nousemiseen tarvitaan rinnakkaiselinkeinoja, jotka ovat joko maatalouteen liittyviä kuten ylijäämän myynti tai pienimuotoinen jalostustoiminta niillä alueilla ja tilanteissa, joissa tämä on mahdollista tai perustuvat palveluiden ja työvoiman tarjontaan tai kauppaan. Painotukset riippuvat paikallisista olosuhteista.

Lisäelinkeinojen kehittäminen ei kuitenkaan koskaan saisi vaikuttaa haitallisesti peruselannon hankintaan tai heikentää pientilojen kotitarveviljelyä. Toisaalta pieniin maaseutukyliin ei myöskään mahdu monta sekatavarakauppaa, räätäliä ja parturia.

Monissa maissa yksipuolinen tuotantopohja, heikko maataloustuotteiden varastointi, jakelu ja markkinointi ovat pullonkaulana maatalouteen liittyvän toimeentulon vahvistamiseksi. Näitä kaikkia asioita Kirkon Ulkomaanapu haluaa olla kehittämässä työssään yhteistyökumppanien kanssa.

Useassa maassa, esimerkiksi osassa Aasian maita, taidot ja perusolosuhteet ovat usein jo melko hyvät. Ihmiset tarvitsevat vain jotain hiukan kättä pitempää, jotta voivat saada perheensä ulos köyhyyden kierteestä. Tämä pieni asia voi olla esimerkiksi pienlaina ja pienimuotoinen ammattitaito- sekä yrittäjyyskoulutus, jolla mahdollistetaan omaehtoinen toimeentulon hankkiminen perheelle. Intoa ja taitoa ei heiltä puutu.

Jatkan kirjoittamisen lomassa leikittelyä kiireettömällä joululla. Yhteistyömaissamme perheen ja suvun merkitys on suuri. Suomessakaan ei pitäisi olla varaa vähätellä

Kuva Kirkon ulkomaanapu

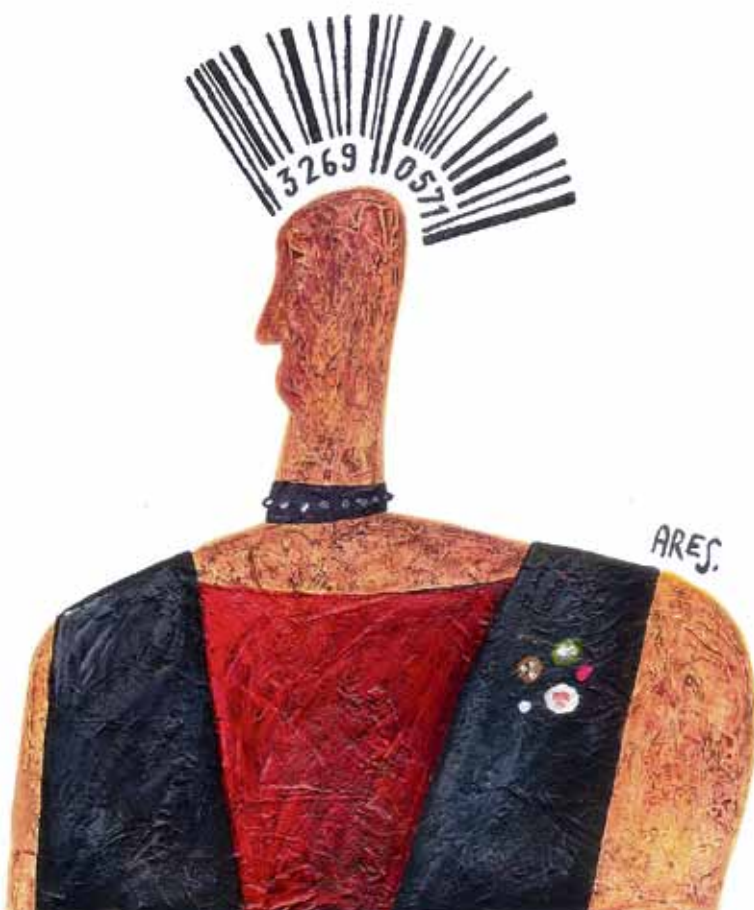

lähimmäisten ja perheyhteyden merkitystä. Ehkäpä siis kallistun kuitenkin keräämään kimpsuni ja kampsuni autoon, ja vietän muutaman kallisarvoisen lomapäivän sukulaisteni kanssa...

Eija Alajarva

Kirjoittaja on Kirkon Ulkomaanavun kehitysyhteistyöyksikön päällikkö.

PILAPIIRROS

Aristides Esteban Hernández Guerrero eli **Ares** syntyi Kuuban Havannassa 1963. Hän on opiskellut lääketiedettä ja psykologiaa. Nykyisin hän toimii vapaana taiteilijana ja kuvittajana. Sarjakuvia Ares on julkaissut yli 20 vuotta, ja palkittu niistä yli sata kertaa myös kansainvälisellä tasolla. Häntä pidetäänkin yhtenä merkittävimmistä Kuuban nykytaiteilijoista.

TAPAHTUMAKALENTERI

5.-6.12.

Oulun Maailmankauppa Juuttiputiikki on mukana Naisten joulumessuilla Pohjan kartanossa.

9.12.

Kuuluu kaikille -klubi Tampereella ravintola Telakassa keskiviikkona 9.12.2009 klo 21 lähtien. Ihmisoikeuksien päivän juhlistamiseksi järjestettävällä klubilla esiintyvät Jaakko & Jay, Rumba Tre ja Poutatorvi. Juontajana stand up -koomikko Mikko Joukamaa.

10.12.

Kansainvälinen ihmisoikeuksien päivä

19.1.2010

Maailma kylässä: Asiaohjelmaideapaja kello 17-18.30

Tule ideoimaan vuoden 2010 festivaalin asiaohjelmaa (paneelit, haastattelut ja

tietoiskut).

Aikaraja asiaohjelmaehdotuksille on 31.1.2010. **Paikka:** Kepan koulutustila Dialogi, Töölöntorinkatu 2 A, Helsinki

Ilmoittautuminen: Tarjoilun vuoksi pyydämme teitä ilmoittautumaan viimeistään kaksi arkipäivää ennen ideapajaa tuotantoassistentti Jouni Pesolalle, jouni.pesola@kepa.fi tai 09 584 23 238.

10.1.2010 saakka

Naisten arkea ja työtä Länsi-Afrikassa -näyttely Helinä Rautavaaran museossa Näyttely on toteutettu ulkoministeriön tuella. Sen ovat yhteistyössä tuottaneet Helinä Rautavaaran museo, Marttaliitto, Punaisen Talon ystävät ja Kehitysmaayhdistys Indigo. Näyttelykeskus WeeGee, Espoo, Ahertajantie 6, Tapiola (Espoo)

Maailmankauppojen tapahtumia myös

www.maailmankaupat.fi/

Joululahjat meille kaikille

Niille, jotka turhan kiireen tähden potevat stressiä, joululahjaksi varma, vankka tieto, vanha juttu, että hyvä omatunto on paras pielus.

Niille, jotka tuntevat itsensä vahvoiksi, koviksi, muistuttaisin, joululahjaksi, että vahvan ainoa oikeus, ainoa kunnia, on suojella heikompia.

Yhä vielä, sekin vanha juttu, jankuttamani, vuodesta vuoteen, ihan turhaan, kyllästyksen asti. Koska tämä pieni maapallo on ainoa kotimme, tässä elämässä, niin, mitenkään ulkovaltoja loukkaamatta, vahvoille isoille pojille, jotka ovat louhittaneen vuoriinsa loistohuoneistonsa, baareineen, tyttöineen ja muine tykötarpeineen. Heille siis, vaikka olisivat murhaajia, niin joululahja sentään, murhaajillekin. Että näin jouluna, edes sekunnin tulisi tuumatuksi, että kannattaako sittenkään, vuodesta toiseen, lähettää mielettömät miljardit tienamaan korkoa korolle, pienten tuhoksi. Että eivätkö sittenkin, vaikka yhden ainoan, lapsen särkyneet silmät, kielestä, kansasta, ihonväristä riippumatta, merkitse enemmän kuin hehkuvat miljardit, teräsholveissaan.

Teille, nuoret ihmiset, kaikissa maissa. Joululahjaksi varmuus, tieto: te olette maailman tulevaisuus, uuden maailman ainoa, todellinen toivo. Ajatelkaa siis aina, omalla päällä.

Näin jouluna 2009. Kun vihdoinkin, hitaasti, alkoi kaukana jyristen, rapsahdellen, kääntyä uusi lehti maailmanhistoriassa. Mitä siitä, vaikka vähän hampaat kalisisi, vanhassa suussa.

Mukailtu Mika Waltarin novellista Myöhästyneet joululahjat vuodelta 1967

Kuva: MCC

Kuva: MCC

Kuva: Kati Hjern

Joulun on antamisen ja vastaanottamisen aikaa. Se on myös aika muistaa kanssaihmissiämme. Jotteivät joulun kiire ja mainosten mielikuvat nielaisisi meitä aivan mukaansa, pysähtykäämme muistamaan myös heitä, jotka helposti unohdamme. Maailmankauppalehden joulukertomuksena katsomme bangladeshilaisten reilun kaupan käsityöläisten polkua sodan raunioilta tähän päivään, jona he ansaitsevat leipänsä valmistamalla tuotteita, joilla me muistamme läheisiämme jouluna.

Kuva: Kati Hjern

Islaminuskoisia biharilaisia muutti uuden rajan takaa muslimivoittoiseen Itä-Pakistaniin Intian itsenäistyttyä 1947, koska Intiassa oli hindujen ja muslimien kesken paljon jännitteitä. Pakistanin liittovaltiossa valta oli sotilashallinnolla ja Itä-Pakistania ja erityisesti bengalia puhuvia syrjittiin monin tavoin. Kielestä tuli identiteettitekijä sekä protestin väline. Jännitteet kulminoituivat 1971, jolloin Pakistanin armeija ryhtyi sotatoimiin Itä-Pakistania vastaan. Taistelu päättyi Itä-Pakistanin julistauduttua itsenäiseksi Bangladeshiksi.

Itsenäisyystaistelu oli verinen ja sen jälkeen kansalaisilla ei ollut vapautensa lisäksi juuri muuta. Ruokapula ja työttömyys olivat Bangladeshissa arkipäivää. Osa ihmisistä oli menettänyt sodassa kotinsa ja perheensä, useat asuivat pakolaisleireillä.

Shodrul Nessa oli sodan aikana nuori tyttö ja muistaa pelänneensä jatkuvasti. Hänen isänsä ja veljensä kuolivat sodassa. Naapurin pikkupoika menetti vanhempansa ja hänen kotinsa tuhouttiin, joten Shodrulin äiti otti pojan huomaansa.

Kuva: Kati Hjern

Vaikkeassa tilanteessa apua tarjosivat monet kristilliset organisaatiot. Osa teki välitöntä kriisityötä, toiset pyrkivät lisäksi luomaan maaseudun naisille toimeentulomahdollisuuksia synnyttämällä työpaikkoja ja tarjoamalla koulutusta.

Kuva: Mikko Leppälä

Kuva: MCC

Vuonna 1973 syntyi juuttitöihin keskittyvä osuuskunta, CORR – The Jute Works, joka työllisti pelkästään naisia. Paikalliset markkinat olivat vielä heikot, joten tuloja lähdettiin hakemaan viennistä kehitysmaakauppojen ja Oxfamin tuella.

Kuva: MCC

1976 Saksassa, Itä-vällassa ja Sveitsissä kampanjoitiin juuttikassien käytön puolesta muovikassien sijaan. Eurooppalaisten kysyntään vastaamaan syntyi mennoniittikirkkojen MCC-järjestön perustama Action Bag Handicrafts, joka valmisti ”kampanjakasseja”.

Shodrul Nessa (vasemmalla) oli mennyt naimisiin tuon orpopojan kanssa, joka oli muuttanut heille sota-aikana. Hän seurasi, kuinka monet naiset menivät töihin Action Bagiin. Neljän lapsen äitinä hän

Kuva: MCC

lopulta uskaltautui kysymään muutamalta naiselta, mistä oli kyse, sillä hänen

miehensä työskenteli riksakuskina mitättömällä tuloilla. He kannustivat häntä

hakemaan töitä. Shodrul rohkaisti mielensä ja saikin töitä ompelijana.

Vuoteen 1981 tullessa Action Bagin toiminta oli kasvanut odottamattoman paljon. Työntekijöille ryhdyttiin antamaan muutakin kuin kädentaitoihin liittyvää koulutusta. Nousukausi

katkesi kuitenkin Euroopassa levinneeseen juuttia koskevaan myrkkylahuun. Shodrul Nessa oli onnekas ja sai pitää työpaikkansa.

1986 MCC laajensi toimintaansa perustamalla

Eastern Screen Printer-sin. Sen tarkoituksena oli opettaa paikallisille köyhille naisille painotaitoja ja lisätä sitä kautta työmahdollisuuksia. Tuotevalikoima oli ensi alkuun kortteja ja paitoja.

Kuva: MCC

Kuva: MCC

Työllistämiprojekteissa laajennettiin toimialaa paperi- ja painotuotteisiin. 1985 syntyi paperinvalmistusyksikkö Shuktara Handmade paper, joka käytti raaka-aineina juutti- ja hampukuituja. 1988 Action Bag ja muut hankkeet itsenäistyivät omaksi yhdistyksekseen nimellä Saidpur Enterprises.

Vielä teini-ikäisen Nurjahan Begumin (alla vasemmalla) mies oli juuri hylännyt hänet yksin kahden lapsensa kanssa. Nurjahanin tuskaillessa toimeentuloaan hänen naapurinsa ehdotti, että hän hakisi töitä Shuktarasta. Nurjahan sai töitä ja on siitä saakka työskennellyt paperinvalmistajana. Päästyään omille jaloilleen Nurjahan on päättänyt auttaa kaikki muitakin tarvitsevia: hän lähti mukaan politiikkaan ja pääsi mukaan paikallishallintoon.

Action Bag Handicrafts toipui juuttiskandaalista ja työntekijämäärä palasi entiselle tasolle. Uusien mallien ja värien ansiosta myyntikin alkoi saavuttaa parempia vuosia. Tänä päivänä Saidpur Enterprisesin tuotevalikoima on varsin monipuolinen ja se työllistää 67 henkeä.

Kuva: MCC

MCC:n käsityöryhmissä valmistettujen tuotteiden raaka-aine on puuvilla ja juutti eri muodoissaan. Juuttipaperille painetut kortit ja juuttikankaiset kassit saavat kuvionsa silkipainantatekniikalla. Tuotteita myydään Maailmankauppoissa ympäri Suomen.

Kristilliset järjestöt *reilun kaupan alullepanijoita*

Reilun kaupan toimijat ovat poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumattomia, mutta joidenkin tuotajajärjestöjen syntyhistoriassa merkittävässä roolissa ovat olleet erilaiset kristilliset järjestöt, joilla on ollut lähetys- ja avustustoimintaa kehittyvissä maissa. Osa reiluista käsityöosuuskunnista sai alkunsa näiden avustustyötä tekevien järjestöjen tuella. Myös nykypäivänä kristilliset toimijat ovat mukana reilua kauppaa edistämässä.

Uskonnolliset avustusjärjestöt edistivät reilua kauppaa ja varsinkin naisten aseman parantumista laajasti 1970-luvun poliittisesti epävakaa Etelä-Aasiassa. Intian Gujaratin osavaltiossa toimivat dominikaaninunnat ryhtyivät järjestämään koulunsa keskeyttäneille tytöille kirjonta- ja ompelukoulutusta. Näin syntyi St. Mary's Mahila Shikshan Kendra vuonna 1970. Myynti aloitettiin Oxfamin liikkeissä, mutta tänä päivänä järjestö myy monille asiakkaille ympäri maailman.

Nunnat kuvaavat järjestön seuraavan inhimillisyyden uskontoa. Työntekijät katsovat, että nunnien yksinkertainen elämä mahdollistaa järjestön henkilöstölle jakaman tuen suuremmaksi, kun tulot eivät uppoa hierarkisen johtoportaan elämään.

Bangladesh tarvitsi toimeentulomahdollisuuksia

Bengalin lahdella sijaitseva Itä-Pakistan itsenäistyi Bangladeshiksi 1971. Itsenäisyystaistelun raunioittamassa maassa oli valtava ruokapula ja korkea työttömyys. Sodassa oli menetetty perheenjäseniä ja koteja: useat asuivat vuosia pakolaisleireillä. Mennoniittikirkkojen järjestö MCC ja kristillinen apu- ja kuntoutusjärjestö CORR (nykyisin Caritas Bangladesh) toimivat tuolloin aktiivisesti Bangladeshissa pyrkien auttamaan sodassa kärsineitä kansalaisia, erityisesti naisia, löytämään toimeentulomahdollisuuksia.

Kesällä 1972 CORR sai yhteistyötärjouksen yhdysvaltalaiselta suunnitteluyritykseltä, joka tarjosi apuaan käsityömarkkinoiden kehittämiseen. Yritys lähetti suunnittelijan paikan päälle tutustumaan mahdollisuuksiin. Vierailu auttoi myös paikallisia toimijoita löytämään toisensa, sillä suunnittelija tutustutti samalla COR-Rin kahden katolisen nunnan ylläpitämään käsityökeskukseen, jossa materiaalina käytettiin pääasiassa Bangladeshissa yleistä juuttia. Tuotteet myytiin paikallisesti ja käsityökeskuksen koulutukseen osallistuneet saivat itselleen osa-aikaista työtä.

MCC:n avustuksella CORR ryhtyi järjestämään juuttituotteille keskitettyä markkinointijärjestelmää. Suunnitelma-

MCC:n käsintehdyissä joulukorteissa on käytetty raaka-aineena juuttikuitua. Kortit on painettu silkkipainotekniikalla.

na oli perustaa juuttitöihin keskittyvä osuuskunta, joka työllistää pelkästään naisia. CORR – The Jute Works perustettiin jo 1973. Ruokapula oli Bangladeshissa juuri pahimmillaan, joten MCC perusti Saidpurin kylään myös terveysklinikan aliravituille lapsille.

Jute Works sai paljon yhteistyökumppaneita ja tukijoita, jotka myös pyrkivät parantamaan köyhien naisten asemaa. Useat järjestöt auttoivat muodostamaan käsityöläisryhmiä, joita Jute Works koulutti. Paikalliset markkinat olivat kuitenkin heikot ja tuloja lähdettiin hakemaan viennistä. Eurooppalainen kehityskaupallisuusliike sekä Oxfam ottivat Jute Worksin tuotteita myyntiin ja palaute oli kannustavaa. Vientimarkkinat vetivät ja viiden vuoden sisään liikevaihto ylitti miljoonan dollarin rajan.

Juuttikassikampanjan kauaskantoiset seuraukset

1970-luvun loppupuoliskolla Euroopassa kampanjoitiin muovikassien korvaamiseksi juuttikasseilla. Euroopan kehityskaupallisuusliike pyysi MCC:tä käynnistämään juuttikassien tuotantoa. Näin syntyi Action Bag Handicrafts, jota pidettiin

alkuun väliaikaiseen trendiin vastaavana hankkeena.

Ensimmäiset 50 kassien valmistajaa olivat terveysklinikalla käyneitä köyhiä naisia. Heistä 15 oli leskiä ja 20 asui edelleen pakolaisleireillä. Hankkeeseen osallistuvien määrä kasvoi puolessa vuodessa 150 henkeen. Vuoteen 1980 tultaessa työntekijöitä oli jo 350 ja he olivat järjestäytyneet leikkaus- ja ompeluosastoiksi. Lähes kaikki naisista työskentelivät kotonaan, monet osa-aikaisina.

1981 klinikasta oli tullut Terveys- ja ravitsemuskeskus, jossa annettiin opetusta päivittäin kuuden tunnin verran lukutaidossa, ravitsemuksessa ja terveystiedossa. Lisäksi kaikki työntekijät osallistuivat kahdesti viikossa tunnin mittaiselle lukutaitokurssille. Samalla he toivat valmiita kasseja ja hakivat leikattuja paloja seuraavaa ompelu-urakkaa varten.

Action Bag Handicraftsin nousukausi katkesi kuitenkin Euroopassa kohuttuun juutin myrkkyyhkaan. Saksan maataloustutkimuskeskus löysi viljatutkimuksensa ohessa intialaisista juuttisäkeistä torjunta-aineita. Kohun seurauksena myös Action Bagin tilaukset putosivat puoleen edellis-

vuotisesta ja järjestö joutui irtisanomaan 169 työntekijää.

MCC laajensi työllistämishankkeitaan paperi- ja painotuotteisiin. 1985 syntyi paperinvalmistusyksikkö Shuktara Hand-made paper, joka käytti raaka-aineina juutti- ja hamppekuituja. Pian sen jälkeen perustettiin kaksi painoyksikköä: Eastern Screen Printers, joka erikoistui kortteihin sekä tekstiilipainon ja kirjepainoyksikön, joka aluksi toteutti MCC:n omia tilauksia. 1988 Action Bag ja muut hankkeet itsenäistyivät omaksi yhdistykseksi nimellä Saidpur Enterprises. Juuttikohu oli laantunut ja Action Bag Handicrafts päässyt jaloilleen. 1991 myös Eastern Screen Printers liittyi Saidpur Enterprisesiin. MCC tukee itsenäistynyttä järjestöä edelleen markkinoinnissa, hallinnossa ja suunnittelussa.

Kuluttajat talouselämän moraalin toimijoina

Kristilliset järjestöt ovat tänä päivänä merkittäviä reilun kaupan tukijoita. Esimerkiksi brittiläinen säätiö Cafod on yksi Fairtrade Foundationin perustajista. Cafod pitää tärkeänä reiluun kauppaan sisältyvää ajatusta kaupankäynnin ehtojen tärkeydestä sekä reilun kaupan lisää, jonka tuottajat voivat sijoittaa yhteisönsä ja ympäristönsä. Cafod tekee yhteistyötä muiden uskonnollisten järjestöjen ja Fairtrade Foundationin kanssa edistääkseen reilun kaupan seura- ja hiippakunta sekä reilun kaupan koulu -arvonimiä Britanniassa.

Katolisen kirkon näkökulmasta talouden tehtävä on palvella yhteistä hyvää. Markkinat eivät voi oikeuttaa itsellään itseään, vaan talous on legitiimi turvatesaan jokaisen ihmisen materiaaliset tarpeet ja vastatessaan oikeudenmukaisuuden ja solidaarisuuden moraalisiin vaateisiin.

”Myös nykypäivänä kristilliset toimijat ovat mukana reilua kauppaa edistämässä.”

Katolisten piispojen mukaan ”kuluttajat ovat talouselämän moraalisia toimijoita valintojensa kautta... edistämme tai vähennämme taloudellisia mahdollisuuksia, yhteisöjen elämää ja yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta”. Cafod katsoo, että reilu kauppa tarjoaa päivittäisiä mahdollisuuksia vastata tähän kutsuun ja toteuttaa ”niin katolisia oppeja kuin näkemystämme taloudellisesta oikeudenmukaisuudesta”.

Anastasia Lapintie

EU:ssa valvotaan myös reilun kaupan etuja

Lobbausta tutkinut Justin Greenwood arvioi, että yli puolet kaikista EU-edunvalvontatahoista on yrityselämän etuja ajavia järjestöjä. Yritykset, auto-, kemian- ja lääketieteellisuuden eurooppalaiset kattojärjestöt, kauppakamarit sekä työnantajien ja työntekijöiden liitot valvovat etujaan joko omin voimin tai

lobbaukseen erikoistuneiden konsultti- ja PR-yritysten avulla.

Lobbarit tapaavat EU:n päättäjiä ja ottavat heihin yhteyttä, laativat taustapapereita, ehdotuksia lainsäädännöksi tai sen muuttamiseksi, valmistelevat vetoaumuksia ja kampanjoita. Varakkaimpien tahojen lobbarit asuvat Brysselissä, seuraavat siellä päätöksentekoa, vaikuttavat sii-

hen ja raportoivat taustavoimille sekä asiakkaille.

Lobbaus ei ole kuitenkaan vain yrityselämän ja ammattiyhdistysten yksinoikeus vaan myös kansalaisjärjestöt pyrkivät vaikuttamaan EU:n kantoihin. Tässä artikkelissa tutustumme muutamaa reilun kaupan lobbaajaan ja lopuksi ääneen pääsevät parlamentaarikot, jotka kertovat kokemuksiaan reilun kaupan lobbaajista – sikäli mikäli heillä sellaisia kokemuksia on.

15 rue Fernand Bernierstraat kuhisee lobbaajia

Viime EU-vaaleissa *Fair Trade Advocacy Office* koordinoi Pledge for Fair Trade -kampanjaa. EU-vaaliehdokkaat allekirjoituksillaan sitoutuivat tullessaan valituksi EU-parlamenttiin työskentelemään myös siellä reilun kaupan ja kehitysmaiden tuottajien sekä työntekijöiden puolesta. Suomen nykyisistä mepeistä ainoastaan Satu Hassi, Heidi Hautala, Liisa Jaakonsaari ja Sirpa Pietikäinen allekirjoittivat sitoumuksen.

Fairtrade Advocacy Office on reilun kaupan järjestöjen yhteinen vaikutustyötä eli lobbausta EU-tasolla toteuttava ja koordinoiva organisaatio, joka toimii Brysselissä. Se perustettiin viisi vuotta sitten pyrkimyksenä seurata eurooppalaista ja kansainvälistä kauppaa ja kehityspolitiikkaa. Se myös ylläpitää jatkuvaa vuoropuhelua reilun kaupan toimijoiden

ja poliittisten päätösten tekijöiden välillä ja ottaa poliittisia kantoja oikeudenmukaisen kaupan kysymyksissä. Lisäksi se julkaisee tiedotusmateriaalia kuten uutiskirjeitä ja esitteitä.

The European Observatory on Fair Trade Public Procurement on eurooppalainen foorumi kaikille heille, jotka ovat kiinnostuneita reiluista julkisista hankinnoista. Se on perustettu tukemaan julkisia hankintoja koskevaa projektia, jota johtaa Euroopan reilun kaupan edistämisyhdistys EFTA, joka jakaa toimiston Fairtrade Advocacy Officeen kanssa. Projekti pyrkii jakamaan tietoa eurooppalaisille, kansallisille ja alueellisille päättäjille reiluista julkisista hankinnoista. Se seuraa asiaan liittyviä lakeja sekä politiikkoja ja tiedottaa niistä.

Projekti tulee julkaisemaan eurooppalaisen mallin reiluille hankinnoille, jossa opastetaan poliittisia päättäjiä sekä vastuullisia virkamiehiä sisällyttämään reilun kaupan kriteerit hankintoihin. Foorumilla seurataan sekä analysoidaan julkisia hankintoja koskevia lakeja ja levitetään aiheesta tehtyjä tutkimuksia. Siellä on myös saatavilla vinkkejä parhaista käytännöistä ja selostuksista tapaustutkimuksista.

Järjestöt lobbaavat yhteistyössä

Euroopan komission edunvalvojen rekisteristä löytyy myös kansainvälisen Oxfamin EU-edunvalvontatoimisto. Se arvioi

noin 40 000 tuhanneksi euroksi kustannukset EU:n toimielimissä harjoittamastaan suorasta edunvalvonnasta tilikautena 2008–2009.

Kehitysjärjestö Oxfam on käytännön hanketyön lisäksi toteuttanut muun muassa Make Trade Fair -vetoomuskampanjan reilumman kauppajärjestelmän puolesta. EU ilmoitti suhtautuvansa myönteisesti kampanjaan, mutta oikaisi samalla tietoja omasta panoksestaan köyhien auttamiseksi kaupan avulla.

Brysselissä Oxfam työskentelee vaikutuksensa kasvattamiseksi Euroopan unionin sellaisiin politiikkoihin, joilla on suuri vaikutus kehitykseen. Käytännössä tämä tarkoittaa tukia, humanitaarista apua, siivien suojelua, kauppaa, maataloutta ja ilmastomuutosta. Brysselin toimistossa lähdetään siitä, että Oxfamin täytyy tehokkaasti koordinoida edunvalvontatyönsä ulottumaan eurooppalaisiin instituutioihin sekä eurooppalaisiin pääkaupunkeihin, jotta he voisivat vaikuttaa politiikkoihin ja edistää muutosta. Henkilökunnan tehtävänä on esimerkiksi varmistaa, että EU:n virkahenkilöillä, eurooppalaisilla poliitikoilla, kehitysmaiden lähetystöillä ja journalistilla on kaikilla viimeisimmät Oxfamin analyysit ja ehdotukset politiikoiksi.

Oxfam tekee myös aktiivisesti yhteistyötä samanhenkisten organisaatioiden kanssa, jotta kansalaisten ääni vahvistuisi kehitys- ja humanitaarisissa kysymyksissä Euroopan unionissa. Hyvä

Sari Essayah

ei ole tavannut meppinä reilun kaupan lobbaajia, mutta kansanedustajana kyllä.

Kuva: Mari Mäkiö

Heidi Hautala taitaa tykätä ruoanlaitosta. Ja ruoasta, kun hän reilun kaupan lobbajistakin muisti reilun kaupan tuotteet, joita on käynyt kansalaisjärjestöjen tapahtumissa maistele-massa.

nauttii usein parlamentissa Reilun kaupan kahvia ja teetä, joka lienee ainakin osittain lobbauksen ansiota.

Ehkä Itäältä, Essayahilta ja Mannerilta on lobbaus jäänyt vain huomaamatta, kun kollegansa **Carl Haglund** kertoi juuri saaneensa ensimmäisen yhteydenoton koskien reilua kauppaa sähköpostiviestin muodossa ja arveli, ettei sitä ole lähetetty nimenomaan hänelle vaan kaikille mepeille. Hän kiitti viestiä asialliseksi.

Sirpa Pietikäinen on meppinä tavannut reilun kaupan lobbajia kahdesti: Suomen Reilun kaupan yhdistyksen edustajia sekä kattojärjestö FLO:n edustajia. Pietikäistä on aika helppo lobbajien lähestyä, sillä hän on ollut Suomen Reilun kaupan yhdistyksen ensimmäinen puheenjohtaja yhteensä viiden vuoden ajan. Hän tapaa mielellään eri alojen edunvalvojia ja kansalaisjärjestöjen heikomman taloudellisen aseman tähden niitä tulisi kuulla hänen mielestään nykyistä enemmän. Tässä parlamentaarikkojen tulee ottaa aktiivisempi rooli: ”poliitikojen vastuulla on kuulla myös kansalaisjärjestöjä tarpeeksi ja usein”.

Heidi Hautala muistaa reilun kaupan lobbauksesta tuotteet, joita hän on päässyt maistelemaan parlamentin käytävillä, viimeksi kansalaisjärjestöjen järjestämässä Civil Society Fair -tapahtumassa lokakuun alussa. Hän ei vähäistä lobbaamistaan pidä pahana, sillä se kannattaa hänen mielestään suunnata sellaisiin meppeihin, jotka eivät ole jo valmiiksi reilun kaupan kannattajia.

Hautala on kuitenkin ihmisoikeusvaliokunnan puheenjohtaja ja työntekijöiden oikeuksien ajaminen globaalilla tasolla on lähellä hänen sydäntään – hän ei siten kuulosta mitenkään vähäpätöiseltä lobbauksen kohteelta. Hautala kiittää reilun kaupan lobbajia maailmankaupan ongelmien esille tuomisesta ihmisille läheisellä

tavalla: ongelmat selitetään ostopäätösten kautta.

Myös **Satu Hassi** on kohdannut meppinä aika harvakseltaan reilun kaupan lobbajia ja ei ainakaan muista lobbauksen liittyneen mitenkään EU:n päätöksentekoon. Hän tuskin sulkisi reilun kaupan lobbajilta oviaan, sillä Hassin mielestä he ovat hyvällä asialla.

Lobbajat tykkäävät Takkulasta ja Jätteenmäestä

Hannu Takkula on kohdannut reilun kaupan lobbajia ja kiittää heitä asiallisesta informaatiosta sekä reilun kaupan ongelmien tunnistamisesta ja tunnustamisesta. Hän on mukana parissa kehitysmaaprojektissa, joka lienee tehnyt hänestä lobbajien mie-

lestä mielenkiintoisen henkilön. Liittyvätkö projektit hänen varajäsenyyteensä Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden valtuuskunnassa, emme tiedä, mutta myös kyseinen varajäsenyys saat- ta olla nostanut hänen arvoaan lobbajien keskuudessa.

Anneli Jätteenmäki on tavannut reilun kaupan lobbajia useamman kerran ja haluaa tavata heitä myös vastedes. Tähän saakka lobbajat ovat hyvin onnistuneet ajoittamaan tapaamiset, jolloin Jätteenmäki on saanut heiltä paljon hyödyllistä lisätietoa. Hän on ollut tyytyväinen heidän asiantuntemukseen ja asialliseen tiedottamiseen.

Eija-Riitta Korhola, Liisa Jaakonsaari ja Timo Soini eivät vastanneet kysymyksiin.

Mia Hemming

Anneli Jätteenmäki on tavannut useamman kerran reilun kaupan lobbajia ja haluaa tavata heitä vastedeskin.

esimerkki Oxfamin tekemästä yhteistyöstä muiden kansalaisjärjestöjen kanssa on taannoinen vetoomus kehitysministereille EPA-sopimuksista. Heitä vaadittiin puuttumaan niihin, sillä sopimukset eivät tue kehitystä ja köyhyyden vähentämistä. Yksi vetoomuksessa mukana oleva järjestö oli reilun kaupan järjestö Traidcraft.

Traidcraft lobbaa reilumpaa kauppaa yhteistyöllä Euroopan unionin kansalaisjärjestöjen kanssa, tekemällä tutkimuksia, tapamalla poliitikkoja ja yrityselämän edustajia sekä tiedottamalla. Euroopan unionin päättäjät saavat heiltä jatkuvasti postia ja silloin tällöin postikortteja kansalaisilta osana Traidcraftin kampanjoita kulloisenkin ajankohtaisen asian puolesta.

Lobbajat eivät meppejä häiritse

Suomen europarlamentaarikkojen

vastausten perusteella voi sanoa, etteivät reilun kaupan lobbajat ole heitä ainakaan häirinneet.

Ville Itälä ei ole ollut meppinä heihin yhteydessä, koska se ei varsinaisesti kuulu hänen valiokuntatyöhönsä. Mutta Itälä on varajäsen maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunnassa, jolloin reilun kaupan lobbajien kyllä kannattaisi olla häneen yhteydessä. Samoin kuin **Sari Essayahiin**, joka seuraa säännöllisesti kehitysvaliokunnan kokouksia, jossa Suomella ei ole meppejä. Hänestä lobbajat eivät kuitenkaan toistaiseksi ole olleet kiinnostuneita, mutta olivat hänen ollessaan kansanedustaja.

Riikka Mannerkin tapaisi mielellään reilun kaupan lobbajia, joita ei vielä ole tullut häntä vastaan. **Mitro Repo** ei tiedä meppiaikanaan kohdanneensa reilun kaupan lobbajia, mutta tiedostamattaan on, kun kollega haastoi hänet mukaan reilun kaupan maaotteluun. Lisäksi hän

Kuva: Tree Goolinga 2002 www.vrouwen.net/ialimata

TILAA

Maailmankauppalehti

Reilun kaupan erikoislehti jo vuodesta 1984.

Kehitysmaiden arki ja työ. Ihmiset tuotteiden takana.

Tilaa lehti vuodeksi (4 nroa) maksamalla 10 € lehden tilille 800016-70928507. Kirjoita viestikenttään tilaajan nimi ja postitusosoite.

Nettitilaukset osoitteesta www.maailmankaupat.fi/lehti

EU on ison bisneksen lippulaiva

Yritysten lobbaajat ja EU ovat samassa veneessä, kun päätetään kauppapolitiikasta.

Bryssel, kuten muut valtakeskittymät, kuhisee yrityslobbareita lähes ympäri maailman. Noin 15 000 ammattillobbaajaa on vallannut EU:n pääkaupungin ja noin 70 % heistä edustaa suuryrityksiä. Kaupungissa on yli 500 yrityksen ja yli tuhannen teollisuusjärjestön toimipiste sekä tuhansia lobbauksen erikoistuneita konsultti- ja pr-yrityksiä, jotka kaikki ovat val-

miina saalistamaan jokaista heitä kulloinkin vähänkin hyödyttävää tahoa.

Näille yrityselämän lobbareille vaikuttaminen EU:n kauppapolitiikkaan on helppoa. Moni heistä on työskennellyt EU:n instituutioissa ja he tietävät tarkalleen, keitä ja miten lobata. Näistä esimerkkejä ovat eurooppalaisen palveluteollisuuden raskaan sarjan lobbaaja Pascal Kerneis tai

Roderick Abbot, joka työskennellyään 30 vuotta Euroopan komissiossa ja Maailman kauppajärjestössä (WTO) äskettäin siirtyi lobbaukseen erikoistuneeseen konsulttiyritys APCO:hon. APCO lobbauksella EU:n instituutioita Coca-Colan, Unileverin ja muiden yritysten toimeksiannosta. Glyn Ford – entinen pitkäaikainen Euroopan parlamentin jäsen ja EU-Aasia -yhteistyön avainhenkilö – lobbauksella nykyään konsulttiyritys GPLussalle.

Euroopan komissio kulkee käsi kädessä näiden yrityselämän lobbareiden kanssa. Se on kehittänyt yleistä kauppapolitiikka ohjelmaansa, Globaali Eurooppa -strategiaa, läheisessä yhteistyössä Euroopan työnantajajärjestö Businesseuropen kanssa. Businesseuropen lisäksi muita samankaltaisia toimijoita kutsutaan säännöllisesti suljettuihin kokouksiin, jossa ne saavat tietoa meneillään olevista kauppaneuvotteluista – tietoa, joka ei ole julkista ja jota ei anneta kansalaisjärjestöille.

pakomissaari Leon Brittan kutsui Barclays-pankin puheenjohtajan perustamaan palvelukaupan alalla toimivien yritysten kohtaamispaikkaa, European Services Forumia. ESF on merkittävä taustavaikeuttaja EU:n aggressiivisessa politiikassa maailman palvelumarkkinoiden vapauttamiseksi.

Vähän aikaa sitten komissio perusti EU:n ja Etelä-Afrikan välisen liike-elämän foorumin – the Business Trade Forum EU-Southern Africa – jonka tehtävänä on aktiivisesti tukea komissiota kiistelyissä vapaakauppasopimusneuvotteluissa Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren maiden kanssa. Yhdessä Businesseuropen kanssa komissio laati EU-Africa Business Forumissa vapaakauppasopimuksia puoltavan kannan.

Kaupassa on kyse myös ruoasta, ilmastosta ja energiasta

Liike-elämän ja poliittisten päättäjien läheiset suhteet eivät ole

vain EU:n käytäntö. Iso-Britanniassa on paljastettu pankkien ja poliitikkojen välistä kirjeenvaihtoa rahoituspalveluneuvotteluihin liittyen – eivätkä muut EU-maat ole ainakaan viileämissä väleissä yritysten kanssa.

Samaan aikaan on vaikea löytää todisteita siitä, että EU:n jäsenvaltiot tai Euroopan komissio olisivat vastaanottavaisia niille huolille, joita sosiaalisten, kehitys- tai ympäristökysymysten parissa toimivat järjestöt ovat kauppapolitiikasta esittäneet. Vähän aikaa sitten komission kauppapäosaston pääjohtaja David O'Sullivan myönsi, että vaikka hänen ovensa ovat avoimia kansalaisjärjestöille, hän yrittää niitä enemmän solmia kontakteja yrityselämään. Näin ollen teollisuuden edustajat kulkevat hänen ovistaan muita useammin ja sitä hän ei pahoittele. Se on O'Sullivanin mukaan asianmukaista, koska kaupassa on kyse elinkeinoista.

Tämän liike-elämää tärkeimpänä pitävän asenteen seurauksena kauppapolitiikka enenevästi hyväksikäyttää luonnon varoja ympäri maailman. Se jättää Etelän ilman niitä poliittisia välineitä, jotka mahdollistaisivat kehitykselle välttämättömien toimintatapojen harjoittamisen. Se on myös todistettavasti edistänyt taloudellista, ruoka-, ilmasto- ja energiakriisejä, joiden kanssa parhaillaan kamppailemme.

Kaupassa ei mitenkään voi olla kyse pelkästään elinkeinoista. Kaikkien niiden, jotka taistelevat oikeudenmukaisemman kaupan puolesta, täytyy kääriä hihansa ja ryhtyä torjumaan yritysten valtaa EU:n kauppapolitiikasta.

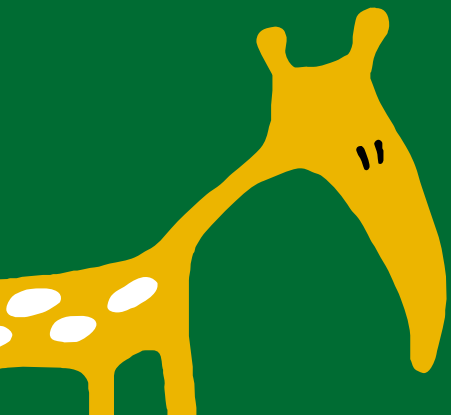
Pia Eberhardt

Kirjoittaja työskentelee tutkimus- ja kampanjaryhmä Corporate Europe Observatoryssa (CEO) Brysselissä.

Puhtaus on puoli ruokaa.

Palamin maalaisyhteisössä saippua tuo leivän pöytään koko perheelle. Tuoksuvat kasviöljysaippuat valmistetaan Etelä-Intiassa reilun kaupan periaatteita noudattaen. Työntekijöille tarjotaan koti, puhdas vesi, terveydenhuolto ja koulutusta lapsille.

Maailmankaupat – Reilua kauppaa

repu - liite

Reilun kaupan puolesta ry

Reilun kaupan puolesta Repu ry edistää oikeudenmukaisempaa maailmankauppaa. www.repu.fi

Jukka Pääkkönen Suomen ammattiliittojen solidaarisuuskeskuksesta puhuu Andorrassa järjestetyssä dokumentti-illassa. Kuva: Mikael Meller.

Haluatko Reiluttajaksi?

Repu kouluttaa vuosina 2009-2011 noin 150 suomalaista Reilun kuluttamisen asiantuntijoiksi, Reiluttajiksi. Tavoitteena on tukea vastuullisen kuluttamisen osaajia, jotka lisäävät suomalaisten tietoisuutta ja kiinnostusta kulutuksemme vaikutuksista kehitysmaiden ihmisiin.

Reiluttaja-koulutukset kestävät yhden viikonlopun, jonka aikana osallistujat saavat vahvat perustiedot Reilun kaupan merkki-järjestelmästä ja eväät toimia vastuullisemman kuluttamisen puolesta tavalla joka itselle tuntuu luontevimmalta.

Ensimmäiseen koulutukseen haki 58 henkilöä joista mukaan valittiin 30. Tulevina vuosina koulutuksia järjestetään kaksi vuodessa, keväällä ja syksyllä.

Koulutus sai kiitosta

Ensimmäinen joukko Reiluttajia koulutettiin syyskuussa 2009 Helsingissä. Mukana oli eri-ikäisiä ihmisiä ympäri Suomea, pääkau-

punkiseudulta Rovaniemelle. Keskustelua syntyi paljon ja asioista juteltiin myös kriittisesti.

Jotkut osallistujista olivat entuudestaan innokkaita reilun kaupan aktiiveja, osa ensimmäistä kertaa toimintaan mukaan tulleita. Kaikkia yhdisti kuitenkin yksi asia: kiinnostus reilua kauppaa kohtaan ja halu auttaa kehitysmaiden viljelijöitä konkreettisin keinoin.

Syyskuun koulutus sai innostunutta palautetta osallistujilta. Erityisesti kiiteltiin runsasta asiantietoa ja hyvää yhteishenkeä. Moni mainitsi kuinka mukavaa oli tavata uusia samanhenkisiä ihmisiä ja saada ideoita ja energiaa.

Reiluttamista ympäri Suomen

Koulutuksen jälkeen Reiluttajat ovat ryhtyneet tuumasta toimeen ja reiluttaneet muita monin eri tavoin. Hyvin monet ovat kirjoittaneet blogikirjoituksia koulutuksen aiheisiin liittyen. Myös Reiluun kauppaan liittyviä puhujavierailuja

ja maistatuksia on tehty.

Elokuvateatteri Andorrassa Helsingissä järjestettiin marraskuun alussa dokumentti-illat, joissa katsottiin kolme dokumenttia työoloista Kiinassa ja Kongossa, sekä nautittiin Reilun kaupan kahvia ja viiniä.

Lisäksi uudet Reiluttajat ovat ottaneet yhteyttä paikallisiin lehtiin ja kertoneet koulutuksen aiheista toimittajille sekä tuoneet esille vähemmän tunnettuja Reilun kaupan tuotteita, kuten Reilun kaupan kestoaiippoja.

Myös Reilun kaupan maaottelu sekä oman työpaikan haastaminen käyttämään Reilun kaupan tuotteita ovat olleet suosittuja tapoja reiluttaa.

Sinustako Reiluttaja?

Seuraava koulutus järjestetään Tampereella 13.-14. helmikuuta 2010.

Koulutuksessa käydään läpi Reilun kaupan historia, kriteerit, sertifiointi ja valvonta, sekä myös kritiikki järjestelmää kohtaan ja

siihen vastaaminen. Kouluttajina toimivat Reilun kaupan edistämisyhdistyksen toiminnanjohtaja Pirjo Virtaintorppa, merkin valvonnasta vastaavan FLO-CERT'in Sami Turunen sekä allekirjoittanut.

Toisena koulutuspäivänä järjestetään mediatyöpaja jossa käydään läpi uutiskynnyksen ylittämisen haasteita ja hyvän jutun kriteereitä. Mediatyöpajaa vetää Sari Kuva, joka työskentelee viestinnän suunnittelijana, konsulttina ja toimittajana.

Sunnuntaina osallistujat valitsevat myös syventävän työpajan,

aiheina Maailmankaupat ja reilu kauppa tai Repun uusi kansainvälisyyskasvatushanke Globaalin kuluttajan ajokortti. Työpajoja ohjaavat Repun Anni Välikangas ja Maailmankauppojen liiton edustaja.

Jos haluat mukaan Reiluttajien energiseen porukkaan, hae koulutukseen 14. joulukuuta mennessä. Hakulomake ja lisätietoa ovat saatavilla osoitteessa www.reiluttaja.fi.

Teksti: Säte Hormio

Kirjoittaja on Reiluttaja-hankkeen projektikoordinaattori

Sami Turunen kertoo Reiluttajille Reilun kaupan sertifiointista ja valvonnasta. Kuva: Repu.

Yli kuusituhatta nimeä reilumpien kännyköiden puolesta

Repu keräsi nimiä Nokialle suunnattuun vetoomukseen yhdessä kampanjakumppanien kanssa Kampanjan tarkoituksena oli kannustaa Nokias eettisyyden edelläkävijäksi.

Nokia vetoomukseen kerättiin nimiä huhtikuusta marraskuuhun. Repun yhteistyökumppaneina olivat Kirkon ulkomaanavun nuorisoverkosto Changemaker sekä Suomen ammattiliittojen solidaarisuuskeskus SASK.

Laajemmin kännyköiden ja elektroniikan tuotannon ongelmia käsitellyt Eettisesti epäkunnossa -kampanja kiersi kesäfestareilla ja näkyi netissä. Vetoomus oli osa tätä kampanjaa. Tempausten tausta-aineistoksi on Suomessa julkistettu kaksi tutkimusta joista vastaa FinnWatch.

Vetoomukseen kerättiin yhteensä komeat 6 616 nimeä ja se luovutettiin Nokialle 16.11. yhtiön pääkonttorissa Espoon Keilalahdessa.

Elektroniikan alkuperä päivänvaloon

Kampanja nosti esimerkiksi Kongon demokraattiseen tasavallan, jonka sotatoimialueelta maailman elektroniikkateollisuus hankkii raaka-aineitaan, kuten tinaa laitteiden piirilevyjen juotteisiin. Mineraalikaupan tuotot käytetään suurelta osin aseisiin.

Kongolaisten mineraalien

Nokia-vetoomukseen kertyi paljon nimiä toukokuuisilla Maailma kylässä -festivaaleilla.

boikotoiminen ei silti ole vastaus, sillä moni köyhä pienkaivaja on riippuvainen kaivostoiminnasta.

Alan valmistajien tulisi jäljittää raaka-ainelähteensä ja käyttää siten vaikutusvaltaansa rauhan edistämiseksi maassa. Yhteisistä jäljitysmekanismeista onkin ollut puhetta alan toimijoiden kesken, mutta suunnitelmat eivät ole vielä konkretian tasolla.

Myös tehtaiden työolot alihankkijaketjussa olivat tapetilla kampanjassa. Nokian tulisi julkistaa alihankintaketjunsä ja ottaa käyttöön nykyistä laajapoh-

jaisempi valvontajärjestelmä, joka ulottuisi myös tavaratoimittajiin ja näiden alihankkijoihin.

Kännyköitämme tehdään oloissa, joissa kukaan meistä suomalaisista ei suostuisi työskentelemään. Esimerkiksi kemikaaleja käsittelevät työntekijät myös Nokialle piirilevyjä valmistavalla tehtaallla Shenzenissä kertoivat, ettei heillä ole käytössään riittäviä suojavarusteita.

On myös yleistä, että työpisteelle yli 12-tuntisen työpäivän jälkeen nukahtanutta rangaistaan sakottamalla vahingot palkasta.

Niin kauan kuin työntekijät eivät itse ole mukana valvomassa vastuukoodistojen toteutumista käytännössä, rikkomuksia esiintyy.

Miksi juuri Nokia?

Kampanja oli osa EU-rahoitteista kansainvälistä makeITfair -hanketta, joka kiinnittää huomiota kulutuselektroniikan tuotantoketjun ongelmiin. makeITfairin kohteena on useita tunnettuja

merkkiyrityksiä, sillä alan tuotannon eettisyysongelmat ovat valmistajasta riippumatta melkoisen samankaltaisia.

Nokia ei ole kilpailijoitaan mitenkään epäeettisempi, mutta maailman johtavana matkapuhelinvalmistajana Nokia tulisi olla edelläkävijä myös ongelmien korjaamisessa.

Suomalaisten haaste Nokian edelläkävijäksi ryhtymisestä kuultiin myös yritystasolla kun Repu, FinnWatch ja SASK kävivät keskustelemassa Nokian edustajien kanssa tehtaiden työoloista ja Kongon kaivoksista lokakuussa.

Kampanjointi eettisemmän elektroniikan puolesta jatkuu

Vaikka Nokia -vetoomus onkin nyt luovutettu, ei työ vastuullisesti tuotetun kulutuselektroniikan puolesta lopu. Repu on mukana makeITfairin uudessa kolmivuotisessa hankkeessa (2010–2012), josta www.makeitfair.fi -osoitteesta on tulevinakin vuosina tuoreimmat uutiset aiheesta. Vain jos me kuluttajat vaadimme reilummin tuotettua elektroniikkaa, alkavat yritykset myös tarjota sitä.

Teksti: Sade Hormio
Kirjoittaja koordinoi Nokia-kampanjaa Repussa.

Vetoomus sai hyvän vastaanoton Ilosaarirockissa. Kuva Repu.

Myös Faces-festareilla nimien keruu tuotti tulosta. Kuva Repu.

Repusta tykätään

ingressi: Repun jäseniltä kyseltiin mielipiteitä järjestöstämme keväällä. Tulokset ovat tärkeitä tulevan toiminnan suunnittelussa.

Reilun kaupan puolesta Repu ry:n jäsenet ovat pääsääntöisesti melko tyytyväisiä järjestöönsä. Järjestöämme piti asiantuntevana tai melko asiantuntevana 86 % vastanneista, helposti tai melko helposti lähestyttävänä 76 %, ja vakavasti tai melko vakavasti otettavana 81 %.

Tyytyväisyydestä kertoo selkeästi myös se, että yli kolme neljäsosaa vastaajista olisi valmis suosittelemaan jäsenyyttä ystävilleen. Vuodenvaihte lähestyy, joten tuumasta toimeen!

”Kiintymys yhdistystä kohtaan ja toiveet toiminnan jatkumisesta osoittavat Repulla olevan ihania ja sitoutuneita jäseniä”, kommentoi kyselyn tuloksia Repun toiminnanjohtaja Heta Niemi.

Viestinnässä kehittämistä

Toisaalta enemmistö jäsenistä oli vähintään tyytyväisiä Repun viestintään sekä katsoi Repun löytäneen oman linjansa. Mistä sitten kertoo se, että Repun jäsenistä vain 43 %:lle Repun ja Reilun kaupan edistämisyhdistys

Repu on aktiivinen! Ilosaarirockissa eettisempien kännyköiden puolesta kampanjoimassa Anu Wiik ja Antti Kylänpää.

RKE:n ero oli täysin selvä? Loput vastanneista joko tietävät eron osittain tai eivät tiedä lainkaan.

”Tämä viittaa siihen, että Repun on todella alettava kehittää tunnettuuttaan ja mikä olisikaan parempi kohderyhmä aloittaa kuin omat jäsenet”, Heta Niemi linjaa. ”Repun strategiaa voisi hyödyntää paremmin tuomalla esiin sieltä nousevia Repun omia tavoitteita.”

Tulevaisuuden suuntia

Kyselyyn vastanneiden mielestä houkuttelevimmat toimintamuodot ovat nettikampanjat,

vetoomukset päättäjille sekä haastekampanjat. Tulevaisuudessa Repun toivotaan järjestävän koulutusta ensisijaisesti maailmankaupan rakenteista, työoloista kehityksmaissa sekä Reilun kaupan järjestelmästä.

Jäsenten mielestä Repun tulisi toiminnassaan keskittyä ensisijaisesti suomalaisiin yrityksiin ja julkisiin toimijoihin, kehityksmaiden työoloihin sekä Reilu kauppa -sertifioituihin tuotteisiin.

”Näihin aiomme tosiaan keskittyä ja muutenkin kuunnella jäseniämme jatkossakin tarkalla korvalla, sillä jäsenet ovat tärkein sidosryhmämme”, toteaa Heta.

Muuttaako Repu nimensä? Vaikuta!

Repussa on harkittu järjestön nimen muuttamista osittain juuri RKE:een sekoittumisen vuoksi, osittain myös siksi, että järjestöimme toiminta ja tehtävät ovat muuttuneet. Repu on jo pitkään pitänyt esillä kehityksmaiden työntekijöiden oloja myös sellaisten tuotteiden osalta, joista ei ole olemassa Reilun kaupan vaihtoehtoa.

Mahdollinen nimenmuutos on herättänyt paljon keskustelua Repun aktiivien sähköpostilistalla. Myös jäsenkyselyssä vastauksissa oli suurta hajontaa, ja suuri osa (41%) vastanneista ei ottanut kantaa.

Repun marraskuinen vuosikokous päätti julistaa nimikilpailun. Nimestä äänestetään kevätkokouksessa. Tuolloin vaihtoehtoina ovat sekä nykyisen nimen säilyttäminen että uudet nimiehdotukset. Ehdit siis vielä vaikuttaa esimerkiksi ottamalla osaa aktiivi-listan keskusteluun sekä osallistumalla kevätkokoukseen!

Repu-liite historiaan, viestintä uudistuu

Repu -liitteestä luopumisesta päätettiin jäsenkyselyn tulosten

perusteella: Vaikka kolme neljäsosaa vastaajista lukee sekä Repu -liitettä että Maailmankauppalehteä aina tai lähes aina, toisaalta 58 % vastaajista oli sitä mieltä että liitteen voisi korvata sähköisellä jäsenkirjeellä.

Paperisen liitteen kustannukset ovat tähän asti vienneet noin puolet Repun jäsenmaksutuloista, ja vain vajaa neljännes olisi valmis maksamaan korkeampaa jäsenmaksua Repu-liitteen saadakseen.

Luet siis ainakin tällä erää viimeistä Repu-liitettä. Repun jäsenet voivat kuitenkin tilata Maailmankauppalehden normaalihintaa edullisemmin. Liitteen korvaa jatkossa sähköinen uutiskirje.

Repun hallitus kiittää kaikkia jäsenkyselyyn vastanneita. Jatkossakin kaikenlaista palautetta otetaan mielellään vastaan, ja se pyritään huomioimaan tulevaisuuden toiminnassa. Toiminnanjohtajan tavoitat osoitteesta heta@repu.fi, puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa osoitteesta puheenjohtajisto@repu.fi.

Mikäli haluat tilata Maailmankauppalehden alennettuun hintaan, Repun jäsenille 7 €, olethan yhteydessä Hetaan.

**Teksti: Anna Saipio
Kuva: Anni Välikangas**

Reilun kaupan uutisia

– Repussa tapahtuu

Tampereen yliopistosta ensimmäinen Reilun kaupan korkeakoulu

Tampereen yliopistosta tuli tiistaina 27.10.2009 Suomen ensimmäinen Reilun kaupan korkeakoulu. Arvonimen voi saada korkeakoulu, joka sitoutuu kehittämään hankintojaan eettisemmiksi ja edistämään Reilua kauppaa omalla toiminnallaan.

Tampereen yliopistossa kaikki tiedekunnat ja 18 ainejärjestöä ovat ottaneet käyttöönsä Reilun kaupan kahvin ja teen, ja niitä tarjotaan myös yliopiston kaikissa ravintoloissa. Myös Suomen ensimmäinen Reilun kaupan kaupungin arvonimi myönnettiin Tampereelle puolitoista vuotta sitten.

Kampanjoinnin molempien arvonimien saamiseksi käynnisti Repun Tampereen paikallisryhmä.

”Olemme suunnattoman ilahtuneita saadessamme Reilun kaupan korkeakoulu -arvonimen ensimmäisenä Suomessa. Tampereen

yliopisto on ylpeä siitä, että se voi kantaa vastuuta hyvinvoinnista maailmanlaajuisesti”, sanoi Tampereen yliopiston rehtori **Kaija Holli**.

Samana päivänä Perheniemen evankelisesta opistosta tuli Suomen ensimmäinen Reilun kaupan koulu. Arvonimeä myönnetään sitä hakeville kouluille samoin perustein kuin korkeakouluille myönnettävää arvonimeä.

Lue laajempi tiedote: www.reilukauppa.fi Uutiset -osion linkki ”Lue lisää uutisia”

Maaottelun voitto Ruotsiin – Joensuusta Reilun kaupan kaupunki

Lokakuisen Reilun kaupan maaottelun voitti länsinaapurimme Ruotsi. Hyväksi kakkoseksi tuli Suomi, joka ylsi väkilukuun suhteutettuna lähes tasatulokseen Ruotsin kanssa. Maaottelussa kisattiin siitä, mikä maa kerää suurimman osallistujajoukon omiin Reilun kaupan tempauksiinsa.

Suomessa maaotteluun osallistui 70 302 osallistujaa 166 paikkakunnalla, ja tällä tuloksella Suomi jätti taakseen Tanskan ja Norjan. Ennakkoilmoittautumisissa Suomi ehti johtaa myös Ruotsia turvallisen tuntuisesti, mutta Ruotsi kiri rinnalle ja lopulta selkeään voittoon 133 017 osallistujallaan.

”Maaottelun suurimpia voittajia ovat kehityksmaiden tuottajat, jotka voivat parantaa elinolojaan Reilusta kaupasta saamallaan vakailla lisätuloilla. Laaja kampanjointi avaa kehityksmaiden tuottajille uusia markkinoita, kun kaupat lanseeraavat uusia Reilun kaupan tuotteita”, muistutti Reilun kaupan edistämisyhdistyksen toiminnanjohtaja Pirjo Virtaintorppa.

Joensuussa maaottelu käytiin juhlavissa tunnelmissa, kun kaupunginjohtaja **Juhani Meriläinen** vastaanotti Joensuulle myönnetyn Reilun kaupan kaupungin arvonimen. Arvonimi myönnetään sitä hakevalle kunnalle tai kaupungille,

joka sitoutuu huomioimaan Reilun kaupan omissa hankinnoissaan ja osallistuu Reilusta kaupasta tiedottamiseen.

Lue laajempi tiedote: www.reilukauppa.fi Uutiset -osion linkki ”Lue lisää uutisia”

Reilun kaupan edistämisyhdistyksen blogi <http://reilukauppa.wordpress.com>, lokakuu 2009

Casual-T -kampanja auttoi Liptonin teetöläiset voittoon

Ammattiliittojen ja ihmisoikeusjärjestöjen vetoomuskampanja taivutti jättihtiö Unileverin hyväksymään vakinaiset sopimukset 200 teetöläläiselle Pakistanissa.

Lipton ja Brook Bond -teetä tuottava tehdas Pakistanin Khanewalissa on Unileverin suorassa omistuksessa. Tehtaan liki viides-tasadasta työntekijästä vain 22 oli vakinaisia eli yhtiön suoraan palkkaamia.

Muiden työsuhteita hallinnoivat paikalliset työvoimajobbarit, joilta tehdas vuokrasi työntekijöitä kulloisenkin tarpeen mukaan. Pätikätyösuhteissa roikotettiin jopa 25 vuotta tehtäällä yhtäjaksoisesti ahertaneita työläisiä.

Tehtaan työolot johtivat pitkään kampanjaan, jonka nujertamiseksi paikalliset vuokratyöjobbarit turvautuivat myös väkivaltaan. Casual-T -kampanja muistutti ilmeeltään Liptonin teemainoksia ja poiki Unilever-yhtiölle tuhatmäärin protestiviestejä eri puolilta maailmaa, myös Suomesta.

Lue koko uutinen: www.sask.fi

Repulle uusi hallitus

Reilun kaupan puolesta Repu ry:n vuosikokouksessa paitsi hyväksyttiin Repun tulevan vuoden toimintasuunnitelma ja budjetti, myös valittiin hallitus vuodelle 2010.

Uusi puheenjohtaja on Juha Ketola, vääksyläinen K-kauppias ja pitkäaikainen Repu-aktiivi, joka on ollut aiemminkin kantamassa Repun hallitusvastuuta. 1. ja 2. varapuheenjohtajana jatkavat Antti Kylänpää Tampereelta ja Hazel Salminen Helsingistä. Lisäksi hallitukseen valittiin jäseniksi Terhi Ylikoski, Tytti Nahi, Timo Toimela, Walteri Katajamäki, Satu Kilpinen sekä Anna Berghäll. Varajäseninä toimivat Ville Laitinen, Antti Rummukainen ja Lasse Hyttiäinen.

Uutiset kokosi Anna Saipio

Pikakahvia BIOENERGIALLA

KCU:n ja KDCU:n toimitusjohtajat tutustumassa Mali Folkecenterin jatropaprojektiin Malissa.

Pikakahvitehdas Tanica päätyi tarjouskilpailun jälkeen kahvinviljelijäin omistukseen, kun Kageran (KCU) ja Karagwen (KDCU) osuuskunnat allekirjoittivat kauppakirjan valtion lähes kaksi vuotta kestäneen viivytyskampanjan jälkeen vuonna 2005. Valtiolla on edelleen 10 % osakkeista, vajaalla sadalla tuhannella viljelijällä osuuskuntiansa kautta 80 ja osuuskuntien keskusosuuskunta TFCU:lla 10 %.

Kun vuonna 1964 perustetulle tehtaalte alettiin laatia korjaus- ja kehitysohjelmaa, havaittiin modernisoinnin tärkeimmäksi tavoitteeksi heikon energiatehokkuuden parantaminen yleisen tuotantokyvyn ylläpitämisen lisäksi.

Vaikka perinteinen sumukui-

vausprosessi, jota Tanica käyttää, onkin periaatteessa markkina-johtaja pakastekuivausprosessia energiapihimpä, ei Tanican vanha konekanta ole järkevä kilpailukykyinen edes tässä vertailussa.

Sumukuivattu kahvi valmistetaan keittämällä vahva kahvi suurten painekeitinten sarjassa, josta kahviliemi pumpataan korkeapaineella rakettia muistuttavaan, Tanican tapauksessa parikymmentä metriä korkeaan kuivaustorniin. Tornissa liemestä haihdutetaan vesi kuuman ilmvirran avulla. Tämä vaihe vie valtaosan tehtaan kokonaisenergiakulutuksesta.

Energiatehokkuuden parantamiseksi prosessiin on tarkoitettu lisätä erillinen haihdutin, jonka avulla kahviliemen kiintoainepi-

toisuus kaksinkertaistetaan ennen kuivaustorniin pumppaamista. Laskennallinen energiansäästö on n. 40 %.

Tanican tuotantokapasiteetti on enimmillään 500 tonnia pikakahvia vuodessa. Tämä vastaa noin 1,4 miljoonan raakakahvikilon jalostamista. Valmistukseen tarvitaan nykyprosessissa 500 tonnia öljyenergiaa. Öljy on Tansaniassa tuontitavaraa ja sen hinta vaikuttaa välittömästi tehtaan kannattavuuteen ja sillä on myös välitöntä vaikutusta maan valuuttatavarantoon.

Tanican bioenergiahanke tähtää yksinkertaisesti tehtaan tuontien energian korvaamiseen paikallisesti tuotetulla energialla, jolloin tuontiöljyyn käytetty raha saadaan kiertämään paikallistaloudessa samalla kun tehdään ympäristötase parane.

Hajautettua tuotantoa

Jatropa on laajimmin tutkittuja ja jo viime vuosisadan alkupuolella saksalaisten Afrikkaan energialähteeksi tuoma kasvi. Keskimääräisellä saannolla vaadittaisiin runsaan 300 hehtaarin jatropa-viljelmät tyydyttämään Tanican energiatarve.

Tansanialaisen kahvia kasvatavan perheen viljelmän keskiko on 1,2 ha. Jos kymmenesosalla

viljelmästä kasvaisi jatropaa, tarvittaisiin Tanicaa varten jatropaa n. 3000 perheen viljelmiltä.

Tanican prosessiin riittää yksinkertainen, puristettu ja suodatettu bioöljy. Öljypuristimeksi riittää muutaman tuhannen euron moottorikäyttöinen puristin, joita saa mm. Kiinasta. Tämä mahdollistaa öljytuotannon hajauttamisen ja alentaa kuljetuskustannuksia, kun on mahdollista kuljettaa valmista öljyä tilaa vievän raaka-aineen asemesta.

Hajautetun tuotannon etuna on mahdollisuus hyödyntää energiaa myös omassa käytössä tai myymällä muille asiakkaille – mikä Tanican näkökulmasta saattaa olla ongelma.

Jatropaöljyn puristamisessa jää jäljelle puristekakku, joka kelpaa erinomaisesti lannoitteeksi. Puristeöljystä jää myös saippuan valmistukseen kelpaava fraktio. Keskitettyssä tuotannossa viljelijä menettäisi nämä tuotteet.

Suuri alue – suuret haasteet

Kageran ja Karagwen alue on läpimitaltaan useamman sata kilo-

metriä ja asutus on hajallaan pienissä kylissä. Hajautettu tuotanto on logistisesti ja viljelytekniisesti hankalasti hallittavissa, sillä alueen maaperän ja pienilmaston vaihtelu vaikeuttaa oikeiden vilje-

Käyttökelpoinen polttoaine agregattiin saadaan suodattamalla öljy yksinkertaisessa suodattimessa.

Kuva: Erkki Aunola

lykasvien ja alueiden valintaa.

Kenttäkokeita varten on määrätty identifioida edustavia koealoja, jotta kenttäkokeista saatuja tuloksia voidaan käyttää hyväksi koko alueen eri osien viljelykelpoisuuden arvioinnissa. Kenttätutkimuksella selvitetään mm. jatropan, öljypalmun ja Croton Megalocarpuksen viljeltävyyttä alueella.

Kuva: Erkki Aunola

100 kw:n agregatti jauhaa sähköä dieselistä tai jatropaöljystä Garalon kylässä Malissa.

Kuva: Erkki Aunola

Motivoinnin ongelma

Kävimme KCU:n ja KDCU:n edustajien kanssa tutustumassa Mali Folkecenterin monivuotiseen bioenergiահankkeeseen Malissa. Ankaran kuivien kasvuolojen rasittamat koeviljelmät ovat tuottaneet runsaasti tietoa eri viljelytekniikoiden merkityksestä ja mahdollisuuksista. Hankkeen yllättäväksi vaikeudeksi oli osoittautunut ympäröivien kylien viljelijöiden suostuttelu ja motivointi jatropan viljelyyn.

Ratkaisuksi keksittiin lähi-kylien sähköistäminen, jota varten Malin hallitus antoi kolme suurta dieselgeneraattoria, jotka pienen modifioinnin jälkeen pystyvät käyttämään sekä dieseliä että projektin tuottamaa jatropa-öljyä. Polttoaineen vaihto sujuu lennosta nappia painamalla. Nyt viljelijät myyvät jatropaa sähkölaitoksen raaka-aineeksi

ja ostavat myyntituloilla sähköä. Tässä vaiheessa jatropan tuotanto ei yksinään riitä kaiken sähkön tuottamiseen.

Tanican ja Tansanian tapauksessa tätä ongelmaa ei pitäisi olla: Tanica pystyy käyttämään kaiken bioöljlyn mitä lähivuosina on mahdollista tuottaa. Kuitenkin esim. jatropa alkaa tuottaa kunnolla vasta viidessä vuodessa ja tämän kannattamattoman jakson rahoitus saattaa muodostua ongelmaksi.

Osuuskuntien johtajat olivat tästä erityisen huolissaan, muistellen kahvinviljelijöiden

sä opastamista auringonkukan tuottajiksi. Kohta, kun viljely oli kovalla vaivalla saatu hyvään alkuun, romahti auringonkukan hinta ja koko suuri ponnistus valui hukkaan.

Bioenergialla on kysyntää

Bioenergiabuumi on tuonut kahviosuuskuntien ovelle mm. lähetystön Hollannista, osanottajina Econo Energy -yhtiö Rotterdamista, Max Havelaar Netherlands ja National Institute of Public Health.

Missio tutki mahdollisuuksia järjestää osuuskuntien avustuksella jatropan viljelyä ja tuotantoa siten, että öljyntuotanto voitaisiin FLO-certifioida ja Econo Energy voisi aloittaa Reilun kaupan jatropaöljlyn viennin Hollantiin.

Kilimanjaron kahviosuuskunnan, KNCU:n mielestä jatropaa voitaisiin kyllä viljellä, mutta paikalliseen energiatarpeeseen, viljelijäin omassa hallinnassa ja ylijäämä olisi mahdollista heidän toimestaan myydä vientiin, vaikkapa Econo Energylle.

Tanican bioenergiահanketta toteutetaan yhteistyönä KCU:n, KDCU:n ja Tampereen kehitysmaakaupan kesken. Hankkeeseen on myöntänyt rahoitusta valtion Finnpartnership -ohjelma.

Erkki Aunola

Kirjoittaja työskentelee Tampereen kehitysmaakauppahdistyksessä.

Kuva: Erkki Aunola

Jatropha kasvaa luonnonvaraisena sekä viljeltynä

Tällä hetkellä maailmanmarkkinoilla eloperäisestä aineesta valmistetun polttoaineen tärkein raaka-aine on palmuöljy, mutta vellova biopolttoainekeskustelu innoittaa myös muiden lajien käytön kehittämiseen, kuten jatropa curcas -öljykasvin.

Jatropha on kuumilla ja lämpimillä alueilla kasvava, melko vaatimattomissa oloissa viihtyvä erittäin öljypitoinen ja myrkyllinen tyräkkikasvi, joka ei kelpaa ruoaksi. Maailmalla on lukuisia jatropa-projekteja käynnissä muun muassa Intiassa sekä Afrikan maissa ja esimerkiksi Vietnamin jatropa-dieselillä on merkittävä asema maan uusiutuvan polttoaineen ohjelmassa.

Polttoainekasvien viljelyn on kuitenkin pelätty vahingoittavan ruoantuotantoa niiden kilpaillessa perinteisen elintarviketuotannon kanssa viljelyalasta. Ne uhkaavat heikentää erityisesti kaikkein köyhimpien ruokaturvaa, kun ruokakasvien sekä maan käyttö polttoaineen tuotantoon nostaa ruoan hintaa ja hävittää perinteistä elintarviketuotantoa.

Myös Jatropha-buumin seurauksia epäillään niin hyviksi kuin huonoiksikin. Kasvin suurten istutusalojen pelätään ilmaantuvan maa-aloille, jotka ovat siihen asti olleet muussa hyötykäytössä. Toisaalta sen hyödyntämisen uskotaan auttavan tuntuvasti myös kehittyvien maiden taloutta sekä työllisyyttä ja kasvin viljelyn ehkäisevän eroosiota.

Mia Hemming

Merkillisiä uutisia? Osa II

Alkeista alkaa

Artikkelisarja käsittelee Maailman reilun kaupan järjestön piirissä meneillään olevaa standardointiprosessia, jossa laaditaan kriteereitä yhteiselle, käsityöläisille ja pientuottajille tarkoitetulle merkijärjestelmälle. Kriteerit kulkevat nimellä Sustainable Fair Trade Management System (SFTMS).

Kaiken perustana on unelma maailmasta, jossa vallitsee oikeus ja kestävä kehitys. Siinä maailmassa jokaisella on mahdollisuus työnsä kautta säädyllyiseen elämään.

Taustalla ovat myös YK:n asettamat vuosittavat tavoitteet, kahdeksan tehtävää ja kehityspäämäärää, jotka tulisi saavuttaa jo vuoteen 2015 mennessä: äärimmäisen köyhyyden ja nälän vähentäminen, koulutuksen

kehittäminen ja tasa-arvon kasvattaminen, lapsikuolleisuuden vähentäminen, äitien terveyden kohentaminen, malarian, AIDSin ja muiden tautien vastainen taistelu sekä kestävä ympäristökehitys. Kahdeksantena päämääränä on kansainvälisen yhteistyön lisääminen kehitysmaiden aseman parantamiseksi. Sen alatavoitteena on muun muassa kehitysmaiden markkinoillepääsyn helpottaminen.

Mitä on reilu kauppa? Uusi standardointiprosessi tarttuu määritelmäongelmaan heti ensitoikseen ja työstää reilun kaupan tiiviiksi paketiksi:

Reilu kauppa on vuoropuheluun, avoimuuteen ja kunnioitukseen perustuvaa kauppakumppanuutta.

Tavoitteena on maailmankaupan muuttuminen tasa-arvoisemmaksi. Reilu kauppa edistää kestävä kehitystä tarjoamalla kehitys-

maissa heikossa asemassa oleville tuottajille ja työläisille parempia työoloja ja kuluttajille mahdollisuuden vaikuttaa valinnoillaan. Reilun kaupan järjestöt tukevat tuottajia kaupallisen yhteistyön lisäksi aktiivisella tiedotustyöllä ja kampanjoinnilla muuttaakseen kansainvälisen kaupan sääntöjä ja käytäntöjä.

Reilu kauppa tavoittelee siis muutosta kaupan rakenteisiin ja käytänteisiin nostamalla erityisasemaan köyhät ja alakynnessä olevat tuottajat. Rakentamalla kauppakumppanuuksia, jotka perustuvat oikeudenmukaisuuteen ja avoimuuteen, reilu kauppa edistää kestävä kehitystä.

Reilun kaupan liike uskoo, että sosioekonomisesti heikomassa asemassa olevat ryhmät voivat parantaa asemaansa, jos ne ovat paremmin organisoituja, rahoitettuja ja kannustettuja. Näin

ne voivat saavuttaa valtavirran markkinat sekä noudattaa reilun kaupan periaatteita. Reilun kaupan järjestelmää on kuitenkin kehitettävä ja uudistettava niin, että voidaan myös ennakoita tulevaisuuden maailmankaupan mahdollisuuksia.

SFTMS-standardien noudattaminen kertoo, että kriteerien piirissä oleva organisaatio on kehittänyt käytäntöjään, menettelytapojaan ja toimintojaan niin, että se pystyy todistamaan toimintansa sosiaalisella, taloudellisella ja ympäristöllisellä näkökulmalla reiluksi. Läpäistyään kolmannen osapuolen valvonnan tuote myydään sertifioitujen järjestön kautta. Ketju viestittää, että tuote on alkuperältään ja tuotantotavaltaan reilun kaupan periaatteiden ja käytäntöjen mukainen.

60 viimeisen vuoden aikana reilun kaupan tuotteiden markkinat ovat kasvaneet valtavasti ja

niistä on tullut monien miljoonien dollarien teollisuutta. Reilu kauppa herättää suurta kiinnostusta eri maissa, hallituksissa ja maailmanlaajuisessa kaupankäynnissä. Tulevaisuudessa reilusta kaupasta pitäisi tulla yhä enemmän mittapuu ja malliesimerkki yleisille kansainvälisille markkinoille. Niinpä myös reilun kaupan uuden standardimerkin on oltava avoin mille tahansa toimijalle maailmanlaajuisessa kaupankäynnissä.

Kansainväliset standardit on perinteisesti tehty ”isolle bisnekselle”. SFTMS-standardit on räätälöity pienten organisaatioiden tarpeille ja todellisuudelle ja erityisesti kohdennettu parantamaan pienten tuottajien ja maanviljelijöiden elinoloja järjestämällä heille pääsy valtavirran markkinoille.

Laura Hokkanen

Kuva: Tom Pietrasik/Unicef

Työntekijä antaa suun kautta otettavan poliorokotteen tytölle Patnan päärautatieasemalla Intiassa. Tytöllä ei ollut pientä sinistä merkkiä sormessaan, joka olisi kertonut hänen saaneen jo rokotuksen. Kansallisina rokotuspäivinä työntekijät päivystävät rautatieasemalla ympäri vuorokauden rokottaen heidät, jotka eivät vielä ole saaneet rokotusta.

YK:n vuosituhatjulistuksen kahdeksan vuosituhattavoitetta tähtäävät maailman suurten kehitysongelmien ratkaisemiseen vuoteen 2015 mennessä. Vuosituhattavoitteista ainakin kolme liittyy terveyteen. Neljäs tavoite haluaa vähentää alle 5-vuotiaiden kuolleisuutta, viides pyrkii vähentämään äitiyskuolleisuutta ja kuudentena tavoitteena on kääntää laskuun yleisempien tartuntatautien leviäminen.

Tässä artikkelissa tarkastelemaan muutaman maan edistymistä terveyteen liittyvissä tavoitteissa. Valitsimme mukaan sellaisia maita, joissa on reilun kaupan tuottajia, ja jotka ovat taloudellisesti

edelläkävijöitä kehitysmaiden joukossa. Oletamme, että kiitetyn taloudellisen kehityksen tulisi näkyä vuosituhattavoitteissa. Mutta riippuuko kehitys sittenkin jostakin muusta kuin rahasta?

Intia on köyhempiään jäljessä

Intiassa bruttokansantuote on viime vuosina kasvanut niin, että puhutaan Intia-ilmiöstä. Sillä viitataan maan voimakkaaseen talouskasvuun, vaikka se on toki hidastunut kansainvälisen taantumam myötä.

Edistys lapsikuolleisuuden vähentämisessä on hidasta verrattuna moniin muihin Kaakkois-

Aasian maihin. Esimerkiksi puolta köyhempi naapurimaa Bangladesh on pudottanut imeväiskuolleisuuden korkeammalta lähtötasolta alhaisemmalle ja on nyt lähempänä vuosituhattavoitteen saavuttamisessa. Intiassa 1–5-vuotiaista tytöistä kuolee kaksi kertaa enemmän kuin vastaavan ikäisistä pojista.

Äitiyskuolleisuuden kerrottiin vielä muutama vuosi sitten supistuneen merkittävästi. Paikalliset viranomaiset yhdistivät sen naisten koulutuksen paranemiseen, avioitumisiän nousuun sekä terveyspalvelujen saatavuuden paranemiseen. Mutta syksyllä uutisoitiin äitiyskuolleisuuden olevan nousussa.

Kuva: Giacomo Pirozzi/Unicef

Dora saa tietää lapsenlapsensa rokotusaikataulun liikkuvan terveyskeskikön työntekijöiltä. Yksikkö on tullut päiväksi Babanangon kylään KwaZulu-Natalin alueelle Etelä-Afrikassa.

Hi-virustartuntojen on kasvanut viime vuosina voimakkaasti. WHO on patistanut maata kampanjoimaan turvaseksin puolesta. Myös B-hepatiitti on yleistynyt ja tuberkuloosi on kasvava ongelma. Monet sairaudet olisivat helposti estettävissä – ne johtuvat usein liikkeisestä vedestä ja terveyspalvelujen puutteesta. Terveyskeskuksia on maaseudulla vähän ja hoitomaksut ovat köyhille usein liian suuria.

Etelä-Afrikassa malaria on saatu kuriin, mutta ahdssairaudet lisääntyvät

Etelä-Afrikan talous on koko Afrikan ylivoimaisesti kehittynein ja se on kasvanut nopeasti erityisesti viimeisten 15 vuoden aikana. Maa alkoi luisua taantumaan viime vuoden lopulla, mutta valtion talouden hyvä tila mahdollistaa elvytystoimia ja ensi vuoden jalkapallon MM-kisat kirkastavat talousnäkymiä. Lapsikuolleisuus laski 1990-luvulla, mutta nyt suunta on päinvastainen. Tämä johtunee pitkälti hiv/aids-epidemiasta.

Aidssairaudet ja hiv-tartunnat ovat jatkaneet kasvuaan kaikissa ikäryhmissä. Maassa on toiseksi eniten hiv-tartunnan saaneita koko maailmassa. Väestönkasvu on hidastunut huomattavasti hiv/aidsiin liittyvästä kuolleisuudesta johtuen.

Sen sijaan malarian leviämistä on saatu kuriin. Malariatartunnat ovat vähentyneet huomattavasti ja siten myös niiden aiheuttamat kuolemat.

Chilestä on esimerkiksi, vaikka parantamisen varaa on

Vientisektorin vetämänä bruttokansantuote lähti Chilessä

kasvuun vajaa kymmenen vuotta sitten ja viitisen vuotta budjetti on ollut ylijäämäinen. Sen ennustetaan pysyvän sellaisena edelleen.

Lapsikuolleisuus on vähentynyt. Äitiyskuolleisuus on tasaisesti laskenut niin, että myös sen vähentäminen tavoitteen mukaisesti onnistunee. Hiv-tartuntojen ja aidsiin sairastuneiden määrä on kasvussa. Sen sijaan tuberkuloosia on onnistuttu vähentämään niin, että sitä ei pidetä enää kansallisen terveysongelmana.

Tämän suppean katsauksen perusteella voisi sanoa, että rahalla ei ratkaista kehitysongelmia. Kyse on enemmän tahdosta. Yksi upporikas henkilö antaa valtavia summia hyväntekeväisyyteen, jakaa rahaa tarvitseville. Toinen upporikas henkilö ei jaa rahojaan tarvitseville, koska hän ei halua. Samalla lailla käyttäytyvät poliittiset päättäjät. Yhdessä maassa ratkotaan kehitysongelmia, toisessa ei. Jälkimmäisessä odotetaan murusten tippuvan nälkäisiä ravitsemaan, mutta sepä ei riitä nälän poistamiseen. Ongelmiin täytyy erikseen puuttua, ne eivät ratkea itsestään. Ei, vaikka maa kylpisi rahassa.

Mia Hemming

Lähteet:

Intia: Lapsikuolleisuus laskee liian hitaasti. www.2.edu.fi/aasia > Intia
Maatiedosto Chile. Ulkoasiainministeriö > maat ja alueet > Chile > poliittinen järjestelmä
Etelä-Afrikan aids-orvot tarvitsevat tukea. www.redcross.fi/punainen-risti/kansainvalinenapu > avun kohdemaat > Etelä-Afrikka
Intia: matkustustiedote. Suomen suurlähetystö, New Delhi > ajan-kohtaista > matkustustiedotteet
Lasten asema Intiassa. Interpedia > kehitysyhteistyö > Intia
Juha Savolainen, Etelä-Afrikka.
Maailman markkinat 2009. Toim. Anne Ahonen. Ulkoasiainministeriö

EU:

(kahdenvälisen)
kauppapolitiikan
maailmanmestari

Paikallinen Maan ystävät osoitti mieltään kauppaneuvottelujen alla Euroopan komission Lontoon toimiston edessä kansainvälisenä sosiaalifoorumin toimintapäivänä 25.1.2008.

Kuva: Maan ystävät (EMNI)

Lokakuusta 2006 alkaen on Euroopan unionin ulkomaankauppa toiminut uuden strategisen linjauksen, ”globaalin Euroopan”, periaatteilla. Globaali Eurooppa nähdään Lissabonin strategiassa tavoiteltujen kasvun, työpaikkojen ja kilpailukyyn ”ulkoisena ulottuvuutena”, sekä vastauksena uusiin ”globaaleihin haasteisiin” kuten Kiinan ja Intian nousuun.

Globaali Eurooppa edistää maailmanlaajuisesti suuntautunutta, ulospäin katsovaa Eurooppaa. Sen tavoitteena on kasvattaa Euroopan kilpailukykyä maailmanmarkkinoilla lisäämällä kaupan liberalisointia, varmistaamalla eurooppalaisille yhtiöille parempi pääsy markkinoille sekä turvaamalla eurooppalaiselle teollisuudelle helpot ja ennustettavat varannot raaka-aineita ja primäärituotteita kuten energiaa. Näiden varantojen lähteenä ovat edelleen useasti kehittyvät valtiot.

Tämä globaali Eurooppa suuntaa pois päin siitä sosiaaliliberaalista käytännöstä, jota EU:n kauppapolitiikassa noudatettiin Pascal Lamyn komissaariaikana – nykyisin Lamy on Maailman kauppajärjestön WTO:n pääjohtaja. EU:n politiikka on nykyisin selvästi ultraliberaalia: taloudelliset tavoitteet asetetaan etusijalle ja ”muut kuin kaupalliset kysymykset” (kuten kestävä kehitys, sosiaalinen koheesio, ruokaturva, ihmisoikeudet...) periferiaan.

Osin suunta on peräisin Euroopan yrityslobbarien toittomasta uskuksesta, että EU:n kauppapolitiikka on kasvavassa määrin ollut ”kuormittumassa” kaupan kannalta yhdenmukaisilla asioilla ja sen tulisi palata ”ydinasioihinsa”. Ydinasiat ovat käytännössä muiden maiden markkinoiden avaaminen eurooppalaisille yrityksille.

Vaikka globaalin Euroopan strategia vaikuttaa hyvin hyökkäävältä, se näyttäisi syntyneen pyrkimyksistä puolustautua. Strategia kumpuaa erityisesti pelosta menettää markkinoita ja saada huonommat ehdot kaupankäynnille muiden kauppakumppanien solmiessa keskenään vapaakauppasopimuksia. Euroopan unionia myös huolestuttaa sen markkinoiden paikalleen jämähtäminen kasvun maissa (erityisesti Aasiassa); sen kasvava kauppavaje (joka vuonna 2007 oli jo 185,7 miljoonaa euroa), sekä kasvava paine ”energiaturvallisuuteen”. Lisäksi se haluaa olla merkittävä toimija suurvaltojen ja kasvavien talouksien kilvassa hallita raaka-aineita.

”Uuden sukupolven” vapaakauppasopimukset ovat globaalin Euroopan strategian sydämessä. Nämä sopimukset tähtäävät käytännössä kahteen tavoitteeseen: laajempaan liberalisointiin kuin WTO:n piirissä, sekä EU:n yritysmaailman tavoitteiden mukaisiin sääntelyuudistuksiin kumppanimaisissa.

Strategia kasvaa selvästi eurooppalaisen elinkeinoelämän turhautumisesta monenkeskisten WTO-neuvottelujen pattitilanteeseen. Kahdenvälisistä neuvotteluista on tullut jonkinlainen vaihtoehto, jolla maailmanlaajuisesta markkinoillepääsystä voidaan parantaa varsinkin, kun on kyse nopeasti kasvavien talouksien markkinoista.

Tämä doktriini on suunnanmuutos vuodesta 1999, jolloin linjaksi muodostui, ettei vapaa-

kauppasopimuksia neuvotella. Tuolloin EU painotti WTO:n neuvotteluja, joiden oli tarkoitus olla alkulaukaus uusille monenkeskisille kauppaneuvotteluille. Suunnitelmat kuitenkin kaatuivat WTO:n Seattlessa järjestämän ministerikokouksen kohdattua suuret protestijoukot.

Tänä päivänä vapaakauppasopimuksia on neuvoteltuina tai neuvotteluissa yli 400. Näistä noin 60:ssa EU on ollut neuvottelun toisena osapuolena ja yli 100 muuta sopimusta on vielä kesken. Sopimukset kulkevat erilaisilla nimillä: tulliliitto, taloudellinen kumppanuussopimus, vapaakauppasopimus jne. Huhtikuussa 2007 Euroopan komissio sai valtuudet neuvotella viisi uutta vapaakauppasopimusta Intian, Etelä-Korean, ASEAN-maiden, Väli-Amerikan sekä Andi-valtioiden kanssa. Tämä määrä tekee EU:sta vapaakauppasopimusten ”maailmanmestarin”, vaikka se edelleen kannattaa julkisesti monenkeskisyttä.

Kolmen vuoden jälkeen voi sanoa, että EU:n vapaakauppastrategia ei ole ollut erityisen toimiva. Päinvastoin, EU on onnistunut samalla sekä turhauttamaan kehittyvien maiden kumppaninsa että likaamaan maineensa monenkeskisyyden kannattajana.

Charly Poppe

Kirjoittaja on entinen Euroopan Maan ystävien kauppapolitiikan kampanjan koordinaattori. Nykyisin hän työskentelee Belgian ulkoministeriölle.

Lisätietoja:

Global Europe Communication:
http://ec.europa.eu/trade/issues/sectoral/competitiveness/global_europe_en.htm

Costa ricalaiset osoittavat mieltään Väli-Amerikan vapaakauppaneuvotteluja (CAFTA) vastaan. Suuri joukko yrittäjiä, entisiä tasavallan presidenttejä ja liikemiehiä sekä valtion yliopistojen, suurimpien oppositiopuolueiden, ympäristöjärjestöjen, ammattiyhdistysten, naisten sekä opiskelijajärjestöjen edustajia ympäri maata osallistui kansalliseen lakkoon vaatien CAFTA-sopimuksen purkua.

Kuva COCEC/Elba/Costa Rican Maan ystävät

Vapaa-kauppa-sopimusten kritiikkiä

Yhdysvaltain kauppaministeriön [www.sivuilla to-detaan](http://www.sivuilla.to-detaan), että vapaakauppasopimukset ovat osoittautuneet yhdeksi parhaista keinoista avata markkinoita USA:n vientiteollisuudelle. Kaikki sopimusten osapuolet eivät kuitenkaan koe samoin.

Ehkä tunnetuin kritiikin kohde on 1994 voimaan astunut Kanadan, USA:n ja Meksikon välinen NAFTA-sopimus. Tullien alentamisen lisäksi sopimus sisältää 900-sivua muutoksia kansallisiin lakeihin, jotta kauppa ja investoinnit olisivat mahdollisimman rajoitukseton. Esimerkkejä ovat lihan laatu- ja turvallisuuden rajoittaminen kilpailua vääristävänä; uudet lääkepatentit, jotka nostivat lääkkeiden hintaa; sekä rajoitukset hallituksen mahdollisuuksiin puuttua myrkyjä käsittelevän teollisuuden toimintaan sekä suosia paikallista tuotantoa.

Monien pienten valtioiden ongelma vapaakauppasopimuksissa kiteytyy heikkoon neuvotteluasemaan, osaamisen puutteeseen ja tulleihin. Joidenkin kehittyvien maiden tuloista merkittävä osuus saadaan tullimaksuista, mutta tullien alentaminen tai niiden poistaminen kokonaan kuuluu kaupan liberalisoinnin kulmakiiviin.

Koska kauppaa pyritään avaamaan, voidaan vain harvoja tuotannonaloja suojata kilpailulta. Suurin osa kehittyvien maiden tuottajista joutuu siis kilpailemaan suoraan eurooppalaisten yritysten kanssa. Euroopassa koulutus- ja teknologiataso on korkeampi, ja maataloustuottajille maksetaan tukia.

Muita uhkakuvia kehitysmaiden näkökulmasta ovat sitoumukset, jotka koskevat investointisääntöjä, kilpailupolitiikkaa ja julkisten hankintojen kansainvälistä kilpailuttamista.

Lisätietoja mm.

<http://www.kepa.fi/kampanjat/kauppa/epa-sopimukset/taustatieto>

RUOKAA REILUSTI

Joulun perinteisiin kuuluu muistaa toisia. Ruokatoimitus kokosi erilaisia suklaaherkkuja, joilla voit hemmotella niin läheisiäsi ja itseäsi kuin lähettää joulutervehdyksesi reilun kaakaon ja sokerin viljelijöille. Reilun kaupan suklaavalikoima on hulppea, ja siitä löytyy vaihtoehtoja niin vegaaneille kuin kermaisen valkosuklaan ystäville.

Suklaan hurnnoissa

Kaakao on peräisin Etelä-Amerikasta, jossa sitä ensimmäisinä viljelivät maya-intiaanit. He kehittivät kaakaopavuista juoman, jonka nimi oli chocoatel.

Jo mayat uskoivat, että kaakaoassa oli parantavia ominaisuuksia. Siksi sitä käytettiin lääkkeenä. Kaakaopavut toimivat yleisesti maksuvälineenä: ne säilyivät hyvin ja olivat helppoja kuljettaa.

Mayat myivät kaakaota myös atsteekille, jotka myös oppivat sen käytön. Kaakaopapu ei kasvanut atsteekkien asuma-alueilla. Kaakao oli atsteekkien keskuudessa vain ylimysten tuote.

Ensimmäisinä eurooppalaisina kaakaota maistoivat Kristofer Kolumbus miehineen vuonna 1502. Juoma oli kuitenkin Kolumbukselle liian kitkerää ja hän sylki sen pois. Don Herman Cortès toi kaakaon Eurooppaan vuonna 1528, ja siihen ihastui koko Espanjan hovi. Sieltä juoma levisi vähitellen muualle Eurooppaan.

Englannissa perustettiin erityisiä suklaahuoneita, joissa kansa voi juoda kaakaota. Myöhemmin nämä korvautuivat teehuoneilla.

Kaakao muuttui suklaaksi 1800-luvun alussa, kun hollantilainen C.J. Van Houten keksi puristimen, jolla papujen rasva eroteltiin muusta pavusta. Näin saatu kaakaopulveri sekoitettiin kaakaovoihin ja tuloksena oli suklaata. Euroopan ensimmäinen suklaatehdas perustettiin Sveitsiin vuonna 1817, Suomi sai oman suklaatehtaansa vuonna 1891.

Suklaalla, tarkemmin kaakaolla, on terveysvaikutuksia. Ensinnäkin suklaa sisältää paljon antioksidantteja. Kaakaon antioksidantit ovat flavonoideja

eli luonnollisia väriaineita. Ne ehkäisevät rasvojen hapettumista ja siten mahdollisesti sydän- ja verisuonitauteja.

Kaakao sisältää muun muassa magnesiumia, sinkkiä ja kuparia, jotka ovat keholle tarpeellisia hivenaineita. Siinä on runsaasti mielihyvän tunnetta tuottavan serotoniinin esiastetta tryptofaania. Suklaan syömisen aikaansaama hyvä olo ei siis ole pelkkää mielikuvitusta. Sokeri lisäksi edesauttaa tryptofaenin kulkeutumista soluihin, jolloin elimistö pystyy hyödyntämään sen.

Ei kuitenkaan ole aivan sama mitä syö: mitä tummempaa suklaata sen parempi. Valkoinen suklaa ei tarkkaan ottaen ole lainkaan suklaata, koska se sisältää vain kaakaovoita. Maitosuklaa sisältää yleensä vähemmän suklaata kuin tumma suklaa.

Pähkinäiset tryffelit
30–40 kpl

200 g tummaa suklaata
(kaakaota vähintään 50 %, mieluiten 70 %)
1 dl kermaa
1 dl cashewpähkinöitä
45 g valkoista tai tummaa suklaata

Kuva: Anastasia Lapintie

Pähkinäiset tryffelit

Kuva: Anastasia Lapintie

Valkosuklaa–kinuski fudge

VINKKI: käytä valkaisuamatonta leivinpaperia ja kerää karkkipusseista paperit uusiokäyttöön fudgea varten. Maidottoman version saat käyttämällä riisimaitovalkosuklaata sekä kauravaniiljakastiketta.

Rouhi pähkinät esimerkiksi sauvasekoittimella jauhomaisiksi. Paloittele suklaa kattilaan ja kaada kerma päälle. Sekoita miedolla lämmöllä, kunnes suklaa on sulanut. Kaada seos kulhoon ja sekoita siihen pähkinäjauhe. Anna jäähtyä noin puolitoista tuntia jääkaapissa. Sillä välin raasta valkoinen tai tumma suklaapatukka lautaselle. Pyörittele massasta sopivan suupalan kokoisia palloja ja kieritä ne suklaarouheessa. Säilytä viileässä.

VINKKI: Saat tryffeleihin makua käyttämällä esimerkiksi appelsiinisuklaata ja suolattuja pähkinöitä.

Valkosuklaa–kinuski fudge

200 g valkosuklaata
250 g sokeria
3,5 dl vaniljakastiketta

Paahda sokeri kattilassa ja lisää

kerma. Keitä hiljalleen, kunnes seos alkaa saeta. Lisää valkosuklaapatalat ja sekoita hyvin. Levitä tahmainen seos leivinpaperin päälle uuninpellille tai tarjottimelle, jossa on reunat. Anna jähmettyä viileässä, kunnes fudgea pystyy leikkaamaan veitsellä. Leikkaa pieniksi palasiksi ja säilytä joko leivinpaperilla erotelluissa kerroksissa tai pakkaa yksittäisiksi paloiksi.

Kuva: Anastasia Lapintie

Suklaakoriste

Suklaakoriste

Suklaapatukka tai -rivi

Sulata suklaa vesihautteessa juoksevaksi. Jos et tarvitse kuin muutaman koristeen, kaksikin palaa suklaata riittää. Tee suklaasta nopeasti kuvioita leivinpaperin päälle, koska suklaa jähmettyy äkkiä. Anna jähmettyä.

Mika-Petri Lauronen ja Anastasia Lapintie

ARKIEN KOHTAAMINEN

Arkien kohtaaminen –palstalla esitellään arkien ja kulttuurien kohtaamista käsitöiden kautta. Kaikilla tuotteilla on tekijänsä, ja käsitöiden mukana välittyy tuotteen ostajalle jotain heistä itsestään. Ostajan yhteys tuottajaan tulee siitä maksetun hinnan kautta – ostopäätöksillämme on vaikutusta työn tekijän arkeen.

Reilu emäntä

Bertta Ilomäki ihastelee Lohjan Maailmankaupassa Action Bag -kaupakassia. Kuka hän on?

Ainakin hän aloittaa päivänsä samalla tavalla kuin moni muu suomalainen: kahvilla.

”Reilun kaupan Africafe-pikahvi maistuu. Eikä sen jälkeen tule huono olo, kuten jostakin syystä käy joskus tavallisen kanssa”, hän sanoo.

Kehnoa oloa ei totisesti kaivatakaan, sillä Ilomäki, 84v., nousee joka aamu klo 4.30. Pikakahvin jälkeen hän kipaisee navettaan, jossa odottaa 20-päinen lypsykarja.

”Tilanpito on pojan vastuulla, eikä minulla ole enää velvollisuutta herätä aikaisin karjanhoitoon. Mutta juuri siksi se onkin niin mukavaa. Teen sen, minkä jaksan, ja nyt minulla on aikaa taputella jokaista lehmää erikseen.”

Bertta Ilomäki käyttää myös muita Reilun kaupan tuotteita, joihin hän on tutustunut tyttärensä kautta. Tytär Hannele Ilomäki-Piirilä on Lohjan Maailmankaupan perustajajäsen ja aktiivitoimija.

”Aikaisemmin asioin itsekin usein Maailmankaupassa, mutta nykyisin yleensä Hannele tuo minulle ne tuotteet, mitä tarvitsen. Päivittäin menee kahvin lisäksi sokeria, ja viikoittain sampoota ja pesu- ja puhdistusaineita”, Bertta Ilomäki kertoo.

Hän kiittelee luonnonmukaista yleispuhdistusainetta, joka tehoaa niin hopeisiin kuin kiinteisiin pintoihinkin. ”Eikä tee pinnoille vahinkoa. Ja tyttären mies, ympäristöinsinööri, väittää, että se helpottaa myös vesienpuhdistusjärjestelmää, sillä siitä ei kerry niin paljon kemikaaleja.”

Ilomäki naureskelee, että perheen miesväki, poika ja pojanpojat, eivät ole oikein tottuneet Reilun kaupan kahvin makuun. Siksi perheeseen ostetaan myös muita kahvimerkkejä.

”Taitavat olla vain ennakkoluuloisia, lienevätkö koskaan reilua kahvia edes kunnolla maistaneet... Mutta reilua, filippiiniläistä ruskeaa täysruokosokeria hekin ovat oppineet käyttämään päivittäin. Leivon aika paljon sekä kakkuja että muita leivonnaisia, ja ne kyllä

BERTTA

kaikille kelpaavat.”

Bertta Ilomäki on asunut 7-vuotiaasta lähtien maatalossa. Aluksi Lohjan Karnaissa, myöhemmin avioliiton myötä hän muutti silloiseen Lohjan kauppalaan Iso-Pappilan tilan emännäksi.

”Voi sanoa, että 1930–40-luvuilla meillä elettiin paljolti omavaraistaloudessa. Kalat saatiin järvestä, vilja, juurekset ja vihannekset pelloilta ja puutarhasta ja liha navetasta. Vain kahvi ja sokeri piti silloinkin käydä hakemassa kaupasta.”

Tosiasiassa maatalous oli luomutuotantoa, vaikkei termiä käytettykään - muuta vaihtoehtoa kun ei tunnettu. ”1950-luvulla aloitettiin väkilannoitteiden käyttö, nyt on palattu taas lähemmäksi entistä. Ja ihan hyvä niin.”

Ilomäki pitää vieläkin kesäisin omaa kasvimaata ja kasvattaa sen lisäksi kukkia.

”Työ antaa paitsi suuhunpan-

tavaa, myös virkistystä mielelle.”

Reilun kaupan tuotteisiin kuuluu asiallinen korvaus tuottajalle. Usein se on myös luonnon kannalta parempi vaihtoehto.

”Minulle Reilu kauppa ei ole mikään ehdoton omantunnon kysymys. Mutta aina parempi, jos kaupasta kertyisi iloa ja toimeentuloa tuottajillekin”, Bertta Ilomäki pohtii.

**Teksti: Jarmo Pasanen
Kuva: Kari Saaristo**

Lovely Khatun pakkaa kaupakasseja

Lovely Khatun pakkaa huolella Action Bag Handicraftsin valmistamia tuotteita Saidpurissa Bangladeshissa. Tuotteiden

LOVELY

läpäistyä laatutarkastuksen niihin kiinnitetään valmistustiedot ja ne pakataan lähetettäväksi Pohjois-Amerikkaan, Eurooppaan tai muualle Aasiaan.

Lovely on käynyt lukion, mutta ei ammatillista koulutusta. Heti lukion jälkeen hän alkoi etsiä töitä, mutta huomasi, etteivät useimmat paikat palkanneet naisia. Lovely lannistui, mutta sai naapuriltaan kuulla paikasta, joka palkkasi pelkästään naisia. Tämä oli Action Bag Handicrafts. Lovely saikin töitä, mikä helpotti suuresti hänen perhettään. Lovelyn isä oli jo vanha eikä kyennyt työntekoon, joten perheen talous oli todella tiukilla.

Kymmenkunta vuotta myöhemmin Lovelyn elämässä on tapahtunut paljon. Hänen perheellään on riittävästi ruokaa ja he pystyvät kuukausittain maksamaan asumiskustannuksensa. Lovelyn palkalla on myös pystytty tekemään parannuksia kodissa.

Suurin osa muista parikymppisistä naisista on naimisissa, mutta Lovely on valinnut työnteon voidakseen itse elättää perheensä. Hän tietää valinnastaan koituvan hänelle vaikeuksia myöhemmin. Lovely onkin alkanut säästää rahaa voidakseen ostaa maapalan, jolla lapsettomana turvata oma tulevaisuus, kun on aika jäädä eläkkeelle.

Tällä hetkellä Lovely on tyytyväinen tilanteeseensa. Hän pitää työpaikkaa siunauksena, sillä sen myötä hän on saanut rohkeutta tehdä itselleen mieleisiä valintoja, vaikka niitä ei bangladeshilaisessa yhteiskunnassa pidettäisi nuorelle naiselle sopivana – kuten työn tekoa avioliiton sijaan.

Teksti ja kuva: MCC

Vuoden 2010 Reilun kaupan markkinat järjestetään Lohjalla 7.–8.5. Tuottajavieraksi ollaan kutsumassa painajaa Action Bag Handicraftsista.

UUTISIA

Älä unohda maailman enemmistöä

Kansalaisjärjestöjen Älä unohda maailman enemmistöä -kampanja muistuttaa päättäjiä naisten, lasten ja vammaisten huomioimisesta kehitysyhteistyössä.

Kuva: KEPA

Järjestöt ovat huolissaan läpileikkaavien teemojen toteutumisesta Suomen kehitysyhteistyössä. Naisten, lasten, vammaisten ja muiden syrjäytyvien ryhmien oikeudet sekä hiv/aidsin vastainen taistelu ovat nyt ajankohtaisempia kuin koskaan aiemmin, sillä talous- ja ruokakriisit koettelevat pahiten kehitysmaiden haavoittuvaisia ryhmiä. Samalla monet viime vuosien kehityssaavutukset uhkaavat valua hukkaan.

– Naiset, lapset ja vammaiset muodostavat maailman enemmistön. Ilman heidän huomioimistaan kehitysyhteistyössä kestävä

kehitys ja vuosittuhatavoitteet eivät toteudu, toteaa Kepan kehityspoliittinen sihteeri Terhi Ylikoski.

Järjestöjen huolen jakavat kaksi vuoden sisällä julkaistua arviota, joiden mukaan läpileikkaavien teemojen sisällyttäminen kaikkien kehitysyhteistyöhön ei ole onnistunut. Järjestöt toivovatkin

eduskunnalta aktivoitumista läpileikkaavien teemojen seurannassa sekä hallituskaudet ylittävää strategiaa läpileikkaavien teomien huomioimisesta.

Kriisien vaikutukset

Taluskriisin myötä naiset menettävät ensimmäisten joukossa

työpaikkansa. Esimerkiksi Afrikassa maataloustuotteiden vientisektori työllistää suurimaksi osaksi naisia. Viennin romahtaessa naisten ansiomahdollisuudet heikkenevät. Myös naisten suosimien mikroluottojen väheneminen heikentää kehitysmaiden pienyrittäjyyttä ja naisten toimeentulomahdollisuuksia.

Kotitalouksien tulojen vähentyessä tyttöjen koulunkäyntimahdollisuudet heikkenevät. Juuri tytöt otetaan ensimmäisinä pois koulusta auttamaan elannon hankinnassa.

Kriisit vaikuttavat myös lasten oikeuksien toteutumiseen. Esimerkiksi alle viisivuotiaana kuolleiden lasten määrä tulee Maailmanpankin arvion mukaan kasvamaan yksin tänä vuonna jopa 400 000:lla.

Naiset avain kriisien ratkaisussa

Naiset tulee ottaa mukaan kriisien ratkaisemiseen. Esimerkiksi ilmastomuutokseen sopeutuminen ja sen torjuminen eivät ole mahdollisia, jos toinen puoli maailman väestöstä ei ole sitoutunut siihen.

Naiset ovat avainasemassa myös ruokakriisin ratkaisemisessa. He tuottavat 70 prosenttia kehitysmaiden ruoasta ja ovat vastuussa puolesta koko maailman ruokatuotannosta.

Naiset investoivat miehiä suuremman osuuden tuloistaan perheisiinsä ja yhteisöihinsä. Myös suurempi osuus naisten hallinnoimista tuloista päättyy tukemaan lasten koulutusta sekä terveydenhuoltoa.

Niina Salmi

Kenian teen tuottajien kokemuksia ilmastomuutokseen sopeutumisesta

Maailmankauppalehden numerossa 1/09 kerrottiin AdapCC-hankkeesta, jossa brittiläinen reilun kaupan kahviin ja teehen erikoistunut yhtiö Cafédirect ja kestävä kehitys edistävä saksalainen GTZ kehittävät keinoja kahvi- ja teesektorin pienviljelijöiden sopeutumiseen ilmastomuutoksen seurauksiin sekä taloudellisten ja teknisten tukimekanismien parantamiseen. Kolmivuotinen hanke päättyy helmikuussa 2010.

Syyskuun AdapCC -uutislehti raportoi edistyksestä Kenian, Meksikon ja Perun pilottialueilla, joilla on muun muassa laajennettu viljelykasvivalikoimaa, parannettu maankäyttöä ja vesisuunnittelua, istutettu kotoperäisiä puita eroosion ja mutavyöryjen estämiseksi sekä parannettu kasvinsuojelumenetelmiä.

Keniassa analysoitiin ilmastomuutoksen riskejä ja mahdollisuuksia teesektorille Michimikurun pilottiryhmän kanssa vuonna 2008. Analyysin perusteella määriteltiin riskien torjuntaan keinoja, joita on jo kattavasti toteutettu:

1) Teen kasvatus ainoana lajikkeena, maan huononeminen ja puutteelliset viljelymenetelmät tekevät Michimikurun alueen

Kuva: Cafédirect plc

ADAPCC-hankkeessa reilun kaupan viljelijöiden pilottiryhmät Meksikosta Tansaniaan ovat listanneet ilmastomuutoksen vaikutuksia ja pohtineet keinoja ratkaista ongelmia. Oppia jaetaan eteenpäin myös niille ryhmille, jotka eivät ole hankkeessa mukana.

erityisen haavoittuvaksi ilmastollisille muutoksille. Kenian maatalousministeriön kanssa on määritetty teelle vaihtoehtoisia lajikkeita, kuten pinaatti ja lehtikaali paikalliseen kulutukseen ja kärsimyshedelmä vientiin.

Erilaisia tilaisuuksia on järjestetty viljelijöiden rohkaisemiseksi näiden lajikkeiden käyttöönottoon. Lisäksi on perustettu viisitoista kohdetilaa, joilla vaihtoehtoisia lajikkeita viljellään niiden hyödyllisyyden osoittamiseksi.

Kohteissa myös neuvotaan viljelijöille hyviä viljelytapoja kuten kompostin käyttöä ja kateviljelyä. Kannustaminen viljelytapojen muuttamiseen on avainasemassa tavoiteltaessa kestävä kehityksen tuotantoa.

2) Metsän väheneminen alueella uhkaa paikallista luonnon monimuotoisuutta. Polttopuut ovat elintärkeitä kotitalouksille ja teetehtaille, mutta niiden laajamittainen käyttö tuhoaa metsiä huolestuttavalla vauhdilla.

UUTISIA

Kuva: Cafédirect plc

Meksikolaiset kahvinviljelijät eivät voi enää kuivata satoaan auringossa, koska sade lankeaa odottamattomiin aikoihin. Kaksi osuuskuntaa on ottanut kokeiluun 20 aurinkokuivainta, jotta sato on suojassa vetisellä säällä.

Monimuotoisuuden säilyttämiseksi kerätään paikallisten kasvien siemeniä ja laajennetaan niiden luontaisia kasvualueita. Puita istutetaan ja järjestetään luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen tähtäviä tilaisuuksia. Koulujen pihuille on tehty ”metsänurkkauksia” puiden arvonn opettamiseksi.

3) Parempia maanparannustekniikoita otetaan käyttöön pilottialueilla. Nämä vaihtelevat maan terassointien ja pengerrysten rakentamisesta lannan ja

lannoitteiden käyttöön sekä metsän istuttamiseen jokien varsille. Menetelmillä parannetaan satoja, estetään maanvyörymiä ja parannetaan veden saatavuutta.

4) Yksi keino torjua ilmaston muutoksen vaikutuksia on energiansäästö. Paikallisia rohkaistaan hankkimaan energiatehokkaita uuneja, joita on rakennettu jo yli 100 kotitalouteen. Esittelytilaisuuksia järjestetään erikseen naisille. Koulutusta uunien rakentamiseen tarjotaan, ja Michimikurun teetehdas tutkii mahdol-

lisuutta jäsenille tarkoitettuun etumaksuohjelmaan edistääkseen uunien hankintaa.

Sopeutumiskeinoja tarvitaan!

Teen ja kahvin tuotanto ovat herkkiä ilmastonmuutoksen vaikutuksille, sillä viljelyalueet ovat hyvin rajallisella alueella subtrooppisessa ilmastossa. Viimeaikoina teen ja kahvin viljelijät ovat kokeneet katoja monissa maissa poikkeuksellisten sääolosuhteiden vaikutuksesta. Ilmastonmuutoksen vaikutukset ovatkin jo monille teen ja kahvin viljelijöille arkipäivää ja sopeutumiskeinoja tarvitaan heti.

AdapCC on osoittanut, että ilmastonmuutoksen vaikutuksia vastaan voidaan taistella yhteistyöllä viljelijöiden kanssa. AdapCC:n ratkaisut ilmastonmuutoksen vaikutusten torjuntaan ovat toistettavia, ja mikä tärkeintä, skaalattavia, eli niitä voi toteuttaa erikokoisilla alueilla. Kehitysmaiden tuotannon kestävästä kehityksestä kiinnostuneiden tahojen haasteena on ottaa AdapCC:n tulokset käyttöön ja

rakentaa pitkäaikaisia hankkeita tuotantoketjun ja viljelijöiden tulevaisuuden turvaamiseksi. AdapCC voi toimia miljoonille pienviljelijöille sopeutumisen mallina ilmastonmuutokseen.

Kääntäen toimittanut
Päivi Aakko-Saksa

Lähteet:

Cafédirect press release, 12.10.2009. Climate change already hitting world coffee and tea farmers hard (http://www.cafedirect.co.uk/our_business/newsroom/). AdapCC Newsletter, September 2009.

Muutokset ilmastossa ovat tuoneet myös lisää kasvituholaisia. Hankkeessa etsitään luonnonmukaisia torjuntakeinoja ehkäisemään hyönteisten ja tautien tihutöitä.

TILAA MAAILMAN KUVALEHTI KUMPPANI OSOITTEESSA: WWW.KUMPPANI.FI

Kestotilaus maksaa vain 27 euroa vuodessa.

Enemmän
kuin
postikortti

Maaailman kuvalehti Kumppani on kuukausittain ilmestyvä aikakauslehti. Se kertoo niin tavallisten ihmisten tarinoita kuin suuria globaaleja kertomuksiakin. Kumppani on maailman paikallislehti.

MAAILMAN KUVALEHTI

KUMPPANI

KEHITYSPOLITIikka IHMISOIKEUDET YMPÄRISTÖ KULTTUURI

JOULULAHJA LUKIJOILLE:

Maailmankauppalehden uudistuneet www-sivut avautuvat joulun alla!
→ www.maailmankaupat.fi/lehti

Reilun kaupan seurakunnat

Seurakunnat ja muut kirkolliset yhteisöt ovat ansioituneita Reilun kaupan edistäjiä. Reilun kaupan seurakuntia on Suomessa jo 72.

Reilu kauppa on seurakunnille konkreettinen tapa toimia oikeudenmukaisemman maailman puolesta ja kaukaisen lähimmäisen hyväksi. Seurakunnat ja muut kirkolliset yhteisöt ovat tukeneet Reilua kauppaa alusta asti. Vuodesta 1997 Kirkon ulkomaanapu ja Tampereen kehitysmaakauppayhdistys ovat yhteistyössä tuoneet ja myyneet Suomessa tansanialaista reilua Kirkkokahvia.

Reilu kauppa -sertifioituja tuotteita on ollut Suomessa saatavilla vuodesta 1999. Jo seuraavana vuonna 50 seurakuntaa päätti vaihtaa kahvinsa Reilun kaupan vaihtoehtoksi. Nyt Reilun kaupan tuotteita käyttää vieläkin useampi seurakunta, ja 72 seurakuntaa tai seurakuntayhtymää on saanut Reilun kaupan seurakunnan tai seurakuntayhtymän arvonimen.

Reilun kaupan seurakunta -kampanja käynnistettiin keväällä 2007 Reilun kaupan edistämisyhdistyksen ja yli kymmenen muun järjestön ja kirkollisen toimijan voimin – uusimpia kampanjassa mukana olevia tahoja ovat Suomen World Vision ja Kirkkohallitus. Mallia kampanjaan otettiin Isosta-Britanniasta, jossa jo yli 4 500 kirkkoa on saanut arvonimen.

Kampanjan tavoitteena on kannustaa seurakuntia tiedottamaan Reilusta kaupasta ja tuomaan reilun kaupan tuotteet yhä luontevammaksi osaksi seurakunnan toimintaa. Reilun kaupan tuotteita suosimalla seurakunnat parantavat kehitysmaiden tuottajien, heidän perheidensä ja ympäristön hyvinvointia.

”Me halusimme hakea Reilun kaupan seurakuntayhtymän ar-

vonimeä, jotta toiminnassamme teot eivät ole ristiriidassa sanojen kanssa”, kertoo diakonissa **Mari Ylönen** Mikkelin seurakuntayhtymästä. Mikkelin seurakuntayhtymä sai arvonimen kesällä 2008. Jo ennen arvonimeäkin seurakuntayhtymässä oli käytetty Reilun kaupan kahvia jo vuosia.

Mikä on Reilun kaupan seurakunta?

Reilun kaupan seurakunta -arvonimeä voivat hakea kaikki seurakunnat, jotka täyttävät Reilun kaupan seurakunnan kriteerit.

Reilun kaupan edistämisyhdistys myöntää arvonimen neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Kriteereihin kuuluu, että seurakunta käyttää reilun kaupan kahvia ja teetä kaikissa tapaamisissaan ja tilaisuuksissaan. Säännöllisesti käytetään myös joitain muita reilun kaupan tuotteita, esimerkiksi kaakaota, suklaata, jalkapalloja, ruusuja tai tuoremehua.

Lisäksi Reilun kaupan seurakunta tiedottaa Reilusta kaupasta ja ottaa sen huomioon esimerkiksi diakoniassa, lapsi- ja nuorisotyössä sekä rippikoulujen oppitunneilla. Toimintasuunnitelmaan kirjataan, miten Reilua kauppaa edistetään vuoden aikana.

Kriteereihin kuuluu myös, että seurakunta osallistuu omalla tapahtumallaan jokasyksyiseen Reilun kaupan viikkoon. Esimerkiksi Mikkelin seurakuntayhtymässä on järjestetty Reilun kaupan viikoilla erilaisia kutsuja, tempauksia ja maistajaisia.

”Kutsuilla maistellun suklaan täyteläinen maku syvenee, kun tietää enemmän sen tuottajista ja Reilun kaupan vaikutuksesta heidän elämäänsä. Oikeudenmukaisuus maistuu hyvältä”, Ylönen kertoo.

Tänä vuonna Kirkon Ulkomaanapu ja Suomen Lähetysseura haastoivat kaikki suomalaiset

evangelisluterilaiset seurakunnat mukaan Reilun kaupan viikkojen päätaphtumaan Reilun kaupan maaotteluun.

Moni seurakunta otti haasteen vastaan ja lähti mukaan. Yhteensä maaotteluun ilmoitettiin 100 seurakunnan, kirkon tai luostarin järjestämää tapahtumaa.

Viesti eettisistä julkisista hankinnoista

Reilu kauppa tukee seurakuntien ympäristö- ja yhteisvastuun hyväksi tehtävää työtä. Reilun kaupan tuotteet kuuluvat keskeisenä osana Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ympäristöjärjestelmään.

Eettisillä julkisilla hankinnoilla seurataan myös veronmaksajien tahtoa. Taloustutkimuksen vuonna 2008 tekemän tutkimuksen mukaan valtaosa suomalaisista (84 %) pitää tärkeänä, ettei kuntiin osteta julkisilla varoilla tuotteita, joiden tuotannossa on voitu käyttää lapsityövoimaa tai loukata työntekijöiden oikeuksia.

Reilun kaupan seurakunnan arvonimi on viesti kirkollisverorahojen vastuullisesta käytöstä. Arvonimen saatuaan seurakunta toimii positiivisena esimerkkinä paitsi jäsenilleen ja muille paikkakunnan asukkaille myös muille yhteisöille, joiden hankintoja säätelee laki julkisista hankinnoista. Paikalliset Reilun kaupan kaupunki- tai kuntakampanjat ovat saaneet usein alkunsa alueen seurakunnan toiminnasta.

Vuonna 2007 Reilun kaupan edistämisyhdistys palkitsi Reilun kaupan seurakuntien arvokkaan työn Reilun kaupan edistämiseksi kunniamaininnalla.

Mari Ylönen kertoo, että Mikkelin seurakuntayhtymän arvonimi on otettu paikkakunnalla hienosti vastaan. Palaute on ollut pelkästään positiivista. ”Tulevaisuudessa asiaa aiotaan pitää esillä ja jatkaa vaikuttamista, jotta myös Mikkelin kaupunki lähtisi mukaan”, Ylönen toteaa. ”Reilun kaupan seurakuntayhtymän arvonimi merkitsee iloa olla mukana toimimassa oikeudenmukaisemman maailman puolesta.”

Meri Savonen

Lisätietoa www.reilukauppa.fi/ seurakunnat

Kuva: Lisbet Norlund

KEHITYSPOLIITTINEN PALSTA

Elämme maailmassa, joka ei ole täydellinen. Köyhyys, epäoikeudenmukaisuus ja huonot elinolosuhteet pitävät otteensa suurta osaa maailman väestöstä. Kristinuskon sanoma rakkaudesta ja globaalista oikeudenmukaisuudesta on julistettu yli 2000 vuotta. Onko työssä epäonnistuttu vai eikö viesti ole mennyt perille, kun samat ongelmat kiusaavat edelleen?

Ihminen on äärimmäisen arvokas ja ainutlaatuinen. Siksi ihmiskauppa on vakava rikos, joka alentaa ihmisen kauppavaraksi ja kulutushyödykkeeksi. Ihmiskauppa polkee räikeästi ihmisoikeuksia ja ihmisen arvoa.

Suomen ortodoksisen kirkon ulkomaanapu Ortaid on pieni, muttei mitätön kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun toimija. Historiallisista ja poliittisista syistä ortodoksiset kirkot ovat lähteneet suhteellisen hitaasti mukaan kansainväliseen diakoniaan eli lähimmäisten auttamiseen ja palvelemiseen kansallisuudesta, kulttuurista ja uskonnosta riippumatta.

Ortaidin yhtenä tavoitteena on luoda yhdessä ortodoksisten ja muiden kristillisen kirkkojen kanssa ihmiskaupan vastaisen työn verkosto. Paikallisia kirkkoja ja järjestöjä rohkaistaan toimimaan omassa ympäristössään yhdessä muiden auttamistyötä tekevien toimijoiden kanssa. Kirkkojen verkosto on yksi monien joukossa ja se ulottuu kansalliselta tasolta

Kuva: Ortaid

Kirkot ihmiskaupan vastaisessa työssä

pieniin kyliin ja niiden yhteisöjen elämään.

Venäjältä Moldovaan

Ortaid on toiminut pitkään Venäjän Karjalassa pyrkien yhdessä Venäjän ortodoksisen kirkon kanssa vahvistamaan paikallisia toimijoita

ja heidän panostaan sosiaalipalvelujen järjestämisessä. Parhaillaan Ortaidilla on käynnissä ihmiskaupan vastaisen projektin valmistelut Moldovan ortodoksien kanssa.

Kommunistisen järjestelmän romahtamisella oli dramaattiset vaikutukset moldovalaisen elintasoon. Työttömyys lisääntyi rajusti ja sen seurauksena jopa 60 prosenttia moldovalaisista eli äärimmäisessä köyhyydessä. Huonot elinolosuhteet ajoivat moldovalaiset etsimään parempaa elämää muualta.

Itsenäistymisen jälkeen Moldova on häilynyt vanhan ja uuden järjestelmän rajamail-la. Yhteiskunnan läpinäkyvä toiminta on käynnistynyt hitaasti.

Nykyään arvioidaan, että Moldovan 4 miljoonaisesta väestöstä noin 600 000 elää siirtolaisina pääasiassa Euroopassa.

Moldovalaisista noin 90 % kuuluu ortodoksiseen kirkkoon ja siksi paikallisen kirkon Soarta-järjestö on luonteva kumppani Ortaidille. Kirkolliset perinteet ovat moldovalaisille tärkeitä ja kirkolla on paljon vaikutusvaltaa. Monet ateistiksi itsensä identifioivat noudattavat kirkollisia perinteitä.

Ihmiskaupan vastainen työ Moldovassa aloitettiin kansainvälisten järjestöjen toimesta, mutta vuodesta 2005 lähtien myös valtio on ollut vahvemmin mukana toiminnassa. Kehitteillä on malli, jossa pyritään yhdistämään eri toi-

mijoiden ihmiskaupan vastaisen työ.

Moldovassa keskeinen osa vaikuttamistyössä on paikallisverkostoilla, joissa lisätään yhteisöjen tietoisuutta, luodaan kehittymisen mahdollisuuksia ja huolehditaan uhreiksi joutuneista. Seurakunnat ja niiden työntekijät ovat keskeisiä vaikuttajia niin asenteiden kuin käytäntöjen muuttamisessa.

Ihmiskauppa on Euroopan kiusaus, koska eurooppalaiset itse luovat kulutustarpeillaan kysynnän ihmisten myymiseen. Kristityt ovat omalta osaltaan vastuussa globaalin oikeudenmukaisuuden toteutumisesta. Aina ei ole tarpeellista mennä kauas muuttaakseen maailmaa. Usein riittää, kun elää vakaumuksensa mukaan toisia kunnioittaen, vähemmän kuluttaen ja omastaan jakaen.

Outi Vasko

Kuva: Ortaid

”Ihmiskauppa on Euroopan kiusaus, koska eurooppalaiset itse luovat kulutustarpeillaan kysynnän ihmisten myymiseen.

MAAILMANKAUPPALEHTI 25 VUOTTA SITTEN

Juuttikassit myrkyllisiä?

Juuttimyrkyt ovat puhuttaneet kehitysmaakauppoja koko Euroopassa ja Sveitsistäkin on nyt

saatavissa laboratoriotutkimuksen tulos: myrkyllisyydestä ei voi olla puhettakaan. OS3 tutkitutti juutista tehtyjä pienoiselefanteja ja sveitsiläinen laboratorio löysi vain erittäin pieniä pitoisuuksia

HCH:tä ja Lindania eikä lainkaan DDT:tä. Löydetty määrät olivat n. Tuhat kertaa pienemmät kiloa kohti kuin elintarvikkeissa (maito, liha) sallitut määrät! Juuttikasseja t. -elefantteja tulisi syödä tämän

mukaan päivittäin tuhansia, jotta myrkyistä voisi olla haittaa.

Tämä ei tietysti poista sitä tosiasiaa, että länsimaiset kemian firmat myyvät kehitysmaihiin tuhansia tonneja kasvi- ja muita

myrkyjä, jotka ovat täällä jo kauan kielletyt.

Kauppalehti & prosenttiliikkeen toimintaryhmien kiertokirje 3/1984

